

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Εκλογικές τάσεις #8

Δανάη Κολτσιδά
Πολιτική Επιστήμονας
Διευθύντρια ΙΝΠ

Κώστας Πουλάκης
Μαθηματικός

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

- Οι Εκλογικές Τάσεις δημοσιεύονται ηλεκτρονικά από το Ινστιτούτο Νίκος Πουланτζάς σε περιοδική βάση.

- Στηρίζονται στη διαχρονική καταγραφή, σύγκριση και ανάλυση των ευρημάτων των πολιτικών ερευνών («δημοσκοπήσεων») πανελλαδικής κλίμακας, που δημοσιεύονται στο αντίστοιχο κάθε φορά χρονικό διάστημα από τις αναγνωρισμένες, βάσει του Μητρώου του Ε.Σ.Ρ., εταιρίες.

- Στόχος είναι η ανάλυση της κοινωνικής κίνησης κάθε περιόδου με βάση τα αντίστοιχα δεδομένα και όχι η πρόβλεψη του αποτελέσματος των επόμενων κάθε φορά εκλογών.

- Η ευθύνη του περιεχομένου της ανάλυσης βαρύνει αποκλειστικά τους συγγραφείς.

Η χρονική περίοδος

Οι **Εκλογικές Τάσεις #8** δημοσιεύονται ακριβώς στο **μέσο της κανονικής διάρκειας του εκλογικού κύκλου**, δύο χρόνια από την ανάληψη της **διακυβέρνησης** από τη Νέα Δημοκρατία και τον Κ. Μητσοτάκη, αλλά και στην καρδιά του καλοκαιριού που είχε παρουσιαστεί ως ορόσημο επιστροφής στην **κανονικότητα**, φαίνεται ωστόσο ότι σηματοδοτεί, αργά ή γρήγορα, την έναρξη ενός ακόμη κύματος της πανδημίας, με τον εμβολιασμό να υπολείπεται σημαντικά των στόχων, αλλά και να αποτελεί ένα πεδίο κοινωνικής έντασης – παρά το γεγονός μάλιστα ότι έχει στηριχθεί από το σύνολο των πολιτικών δυνάμεων του λεγόμενου «δημοκρατικού τόξου».

Στην προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων**, που δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 2021, είχαμε αναφέρει ότι **«η φαινομενική, εξωτερική «ακινησία», ως συνέπεια των επάλληλων lockdowns, δεν σταμάτησε και πλέον δεν μπορεί να αποκρύψει τις έντονες κοινωνικές διεργασίες που συντελούνται σε πολλά επίπεδα»**. Αν και το τέλος του lockdown και η προσδοκία επαναφοράς στην κανονικότητα, προκάλεσαν εύλογα ένα αίσθημα **ανακούφισης**, ενδεχομένως και **αισιοδοξίας** στους πολίτες, αυτό φαίνεται ότι ανακόπηκε γρήγορα, από την υγειονομική, αλλά και την οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα. Η έξαρση των κρουσμάτων, ο χαμηλός ρυθμός των εμβολιασμών, η έναρξη μέσα στην κορύφωση της τουριστικής περιόδου των τοπικών lockdowns (βλ. την περίπτωση της Μυκόνου), που αντιμετωπίζονται με **αντιφάσεις** και **παλινωδίες**, αλλά και με έναν **διχαστικό λόγο** από την πλευρά της κυβέρνησης, δημιουργούν στους πολίτες τον φόβο ότι όχι μόνο δεν τελειώσαμε με την πανδημία, αλλά ότι πλέον δεν πρόκειται να υπάρξει ούτε η καλοκαιρινή ανάπαυλα του 2020.

Την ίδια στιγμή, τα αποτελέσματα των **κυβερνητικών επιλογών** σε σειρά τομέων είναι ήδη περισσότερο από ορατά: νέο πτωχευτικό δίκαιο σε συνθήκες κρίσης, αποδιάρθρωση της εργασίας – στον αντίποδα της διεθνούς τάσης, όπως περιγράφεται με γλαφυρό τρόπο από τον ίδιο τον πρόεδρο Μπάιντεν στην καρδιά, υποτίθεται, του παγκόσμιου καπιταλισμού –, χιλιάδες παιδιά,

ακόμα και με πολύ υψηλές βαθμολογίες, εκτός ΑΕΙ, λόγω της Ελάχιστης Βάσης Εισαγωγής είναι μερικά από τα πιο πρόσφατα παραδείγματα. Ταυτόχρονα, η χώρα μας είναι μεταξύ των ουραγών στην αξιοποίηση των έκτακτων εργαλείων της Ε.Ε. για την ανάκαμψη και την υπέρβαση των προκλήσεων που έθεσε η πανδημία, όπως αποδεικνύεται από τη σύγκριση των κεντρικών επιλογών του ελληνικού σχεδίου ανάκαμψης σε σύγκριση με εκείνα άλλων χωρών (λ.χ. Πορτογαλία)¹, αλλά και από την κριτική που ασκήθηκε από τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα, που επισήμαναν ότι το ελληνικό σχέδιο δεν μεριμνά επαρκώς για τη στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και εκείνων που επλήγησαν περισσότερο από την πανδημία.

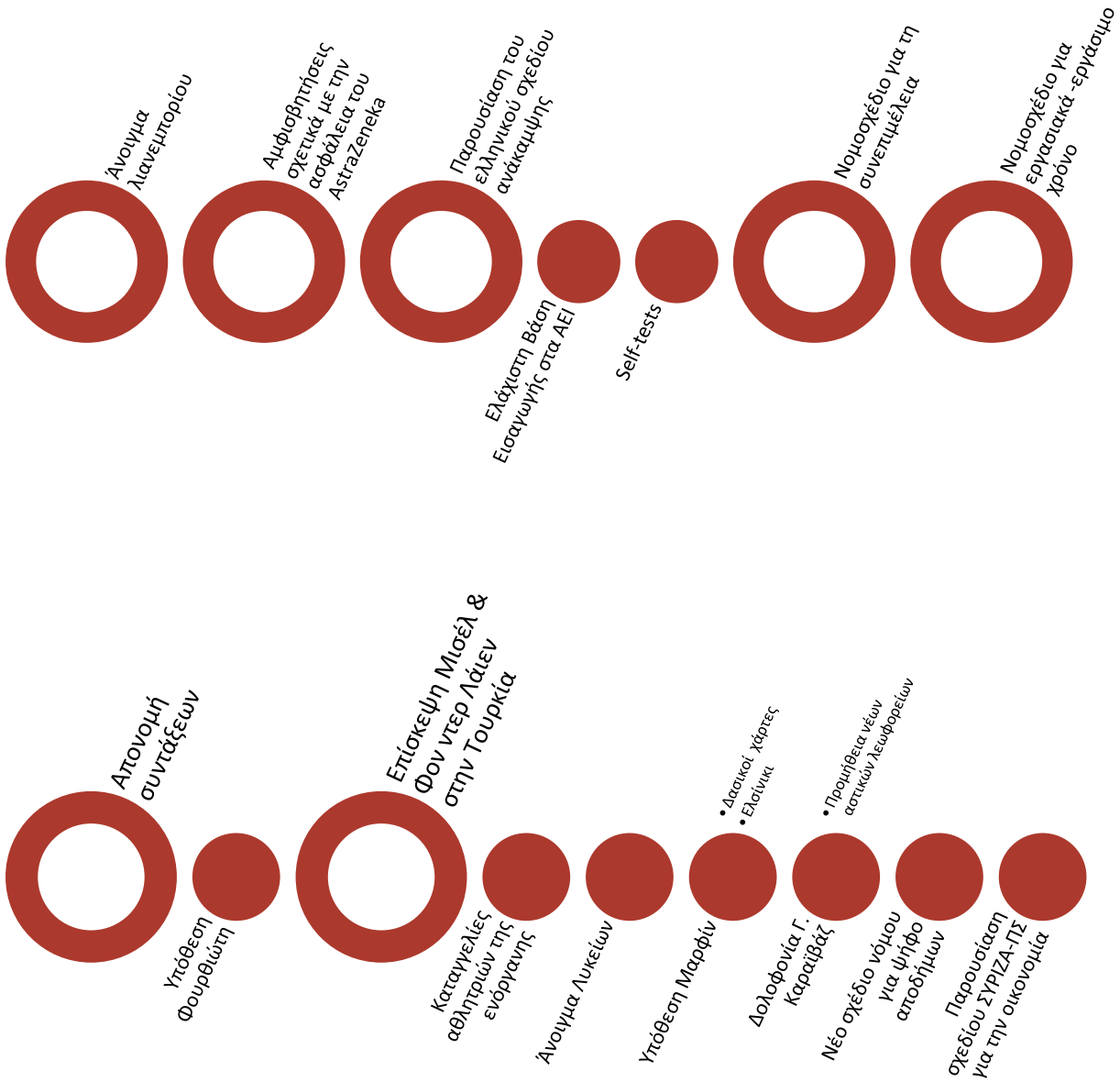
Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, **η διάψευση όλων των προσδοκιών και ο φόβος μιας ακόμη πιο δύσκολης χρονιάς** από το ερχόμενο φθινόπωρο, τα αποτελέσματα των κυβερνητικών πολιτικών, αλλά και η επιλογή της **αντιπολίτευσης**, και ιδίως του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ, να κινηθεί με **υπευθυνότητα** στα υγειονομικά θέματα, αλλά κυρίως **να ξεδιπλώσει την προγραμματική του πρόταση** σε όλα τα μείζονα διακυβεύματα της εποχής, είχε ως αποτέλεσμα η **μεταστροφή του κοινωνικού κλίματος** την οποία είχαμε επισημάνει, να αποκτά πλέον και **συγκεκριμένη δημοσκοπική καταγραφή**. Μάλιστα, με δεδομένο ότι η περίοδος που καλύπτει η τρέχουσα έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** είναι αρκετά εκτεταμένη, παρατηρούμε ότι η δημοσκοπική εικόνα διαφοροποιείται και εντός της περιόδου αυτής, με τα αρνητικά για την κυβέρνηση μηνύματα να αυξάνονται σταδιακά.

Κυριότερα γεγονότα της περιόδου

Η τρέχουσα έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** καλύπτει την περίοδο από τον Απρίλιο του 2021 έως και τα τέλη Ιουλίου. Τα **κυριότερα γεγονότα της περιόδου**, όπως προκύπτουν από τα πρωτοσέλιδα των πολιτικών εφημερίδων πανελληνίας κυκλοφορίας, παρουσιάζονται στο χρονολόγιο που ακολουθεί. Υπενθυμίζουμε ότι η επίδραση των γεγονότων της επικαιρότητας δεν

¹ Φωτίου Θ., κ.ά., Το πορτογαλικό Σχέδιο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας: Ένα ρεαλιστικό ριζοσπαστικό αριστερό σχέδιο, Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς, 30/6/2021. <https://poulantzas.gr/yliko/theano-fotiou-evi-kaila-sofia-kapelaki-matthaios-tzouvalas-to-portogaliko-schedio-anakampsis-anthektikotitas-ena-realistiko-rizospastiko-aristero-schedio/>

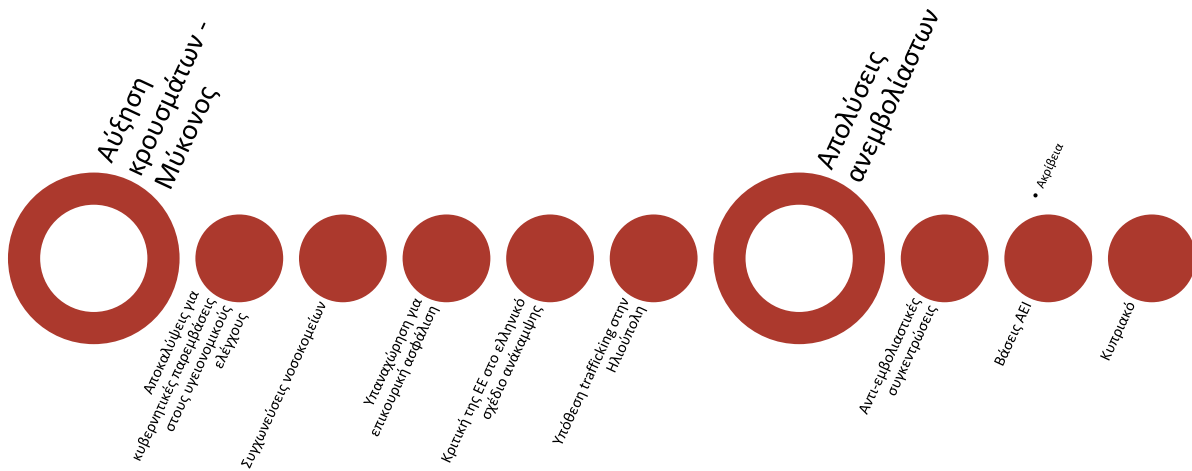
θα πρέπει να αναζητείται με τρόπο γραμμικό, καθώς αυτή μπορεί να εμφανίζεται σε δεύτερο χρόνο.

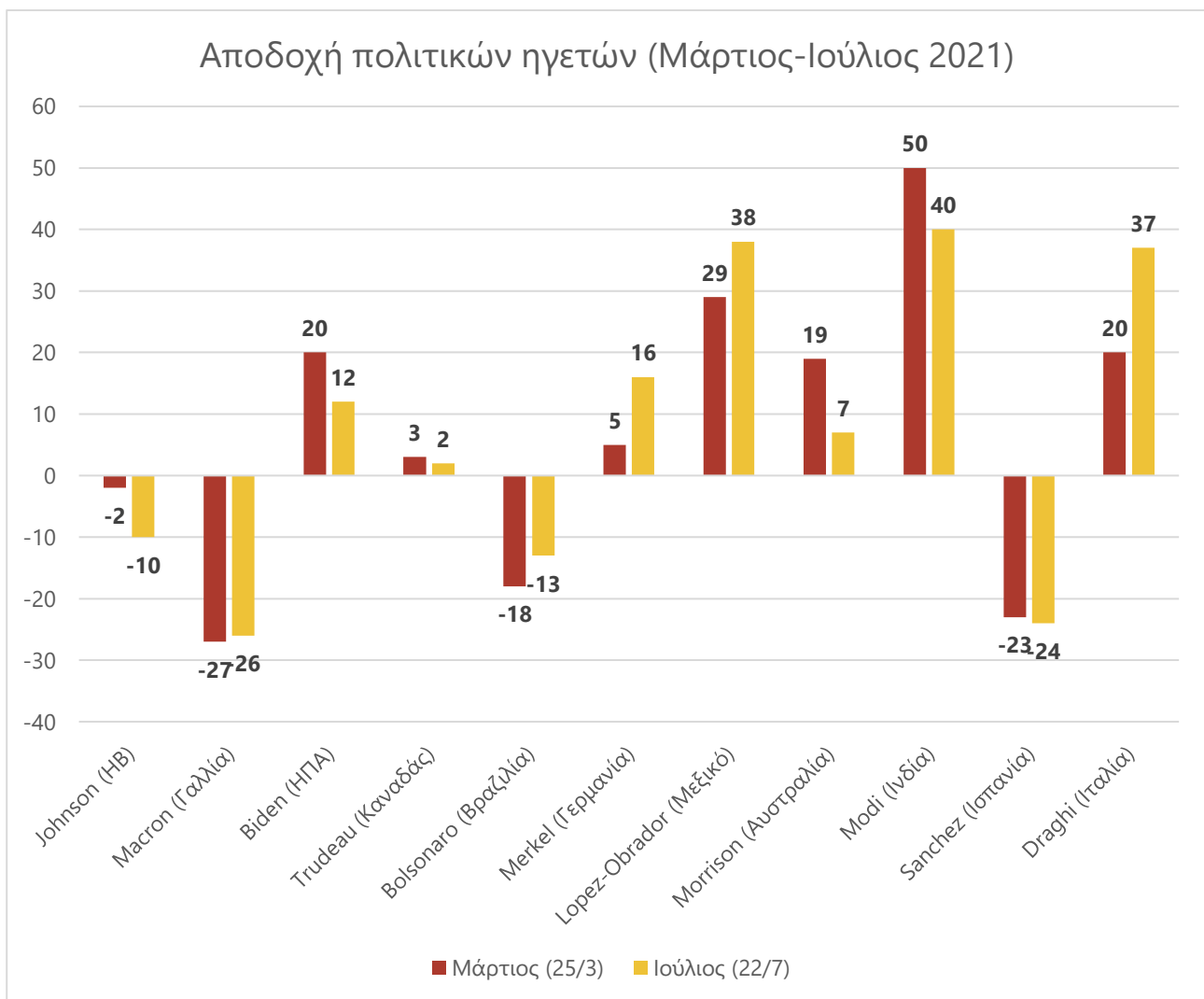

Οι τάσεις στην Ευρώπη & τον κόσμο

Aπό το ξέσπασμα της πανδημίας και μετά, ξεκινήσαμε να παραθέτουμε και ορισμένα ενδεικτικά στοιχεία από έρευνες σε διάφορες χώρες κυρίως της Ευρώπης. Στο τεύχος αυτό **θα εστιάσουμε ιδιαίτερα στη Γερμανία και στη Γαλλία, τους δύο μεγάλους πόλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης που βαδίζουν σε εκλογές μέσα σε μία κρίσιμη περίοδο.** Αναλυτικότερα: Εντελώς ανεξάρτητα από την πορεία της πανδημίας φαίνεται να κινείται πλέον η δημοτικότητα των επιμέρους πολιτικών ηγετών διεθνώς, όπως είχαμε επισημάνει και σε προηγούμενες εκδόσεις των ***Εκλογικών Τάσεων***. Αξιοσημείωτη είναι η επανάκαμψη της δημοτικότητας της Γερμανίδας καγκελαρίου A. Merkel, με όποια ενδεχομένως επίδραση μπορεί να έχει στις επιδόσεις των CDU και CSU στις επικείμενες (26/9) εκλογές, αλλά και η περαιτέρω άνοδος των ποσοστών του M. Draghi. Αναμενόμενη αντίθετα – μετά την πρώτη περίοδο χάριτος – πρέπει να θεωρείται η σχετική

μείωση της δημοτικότητας του Joe Biden, η οποία ωστόσο παραμένει συγκριτικά υψηλή. Σταθεροί αλλά σε χαμηλά επίπεδα δημοτικότητας παραμένουν οι Emm. Macron και P. Sanchez – κάτι που αποτελεί πρόβλημα κυρίως για τον πρώτο, ενόψει των προεδρικών εκλογών στη Γαλλία.

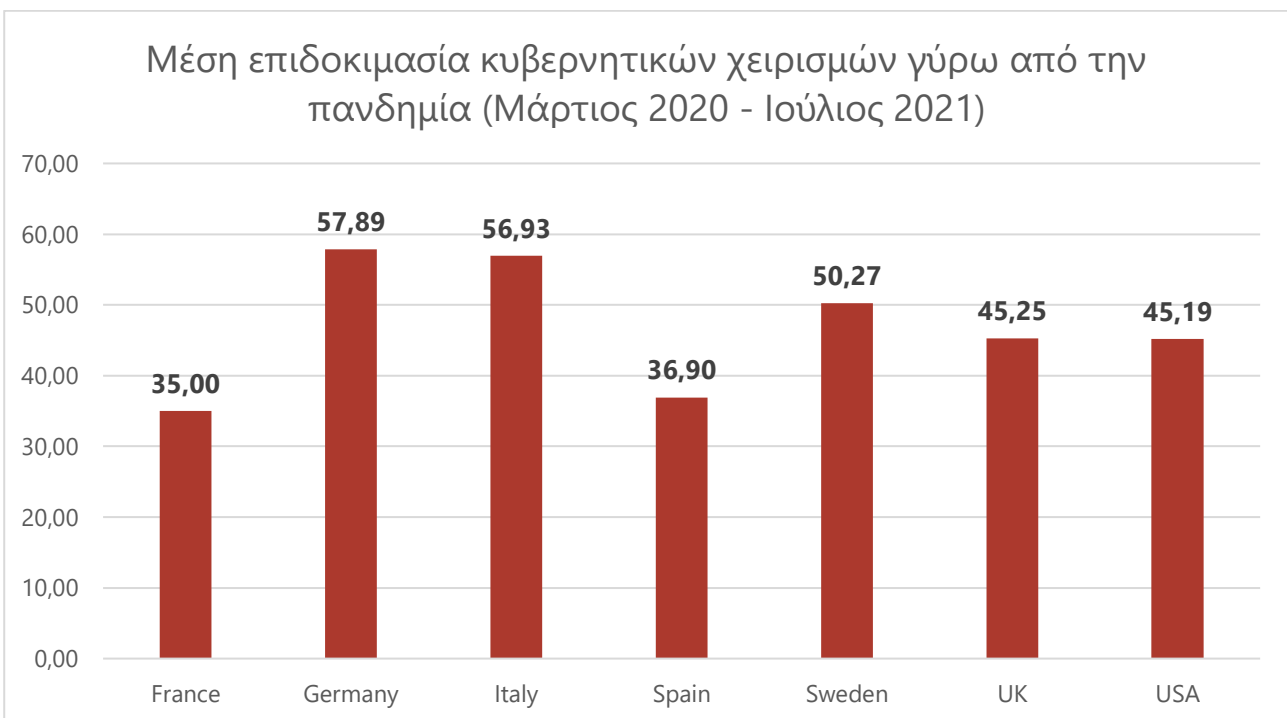
Διάγραμμα 1 : Πώς μεταβλήθηκε η καθαρή αποδοχή (θετικές γνώμες μείον αρνητικές γνώμες) μερικών από τους σημαντικότερους ηγέτες διεθνώς;

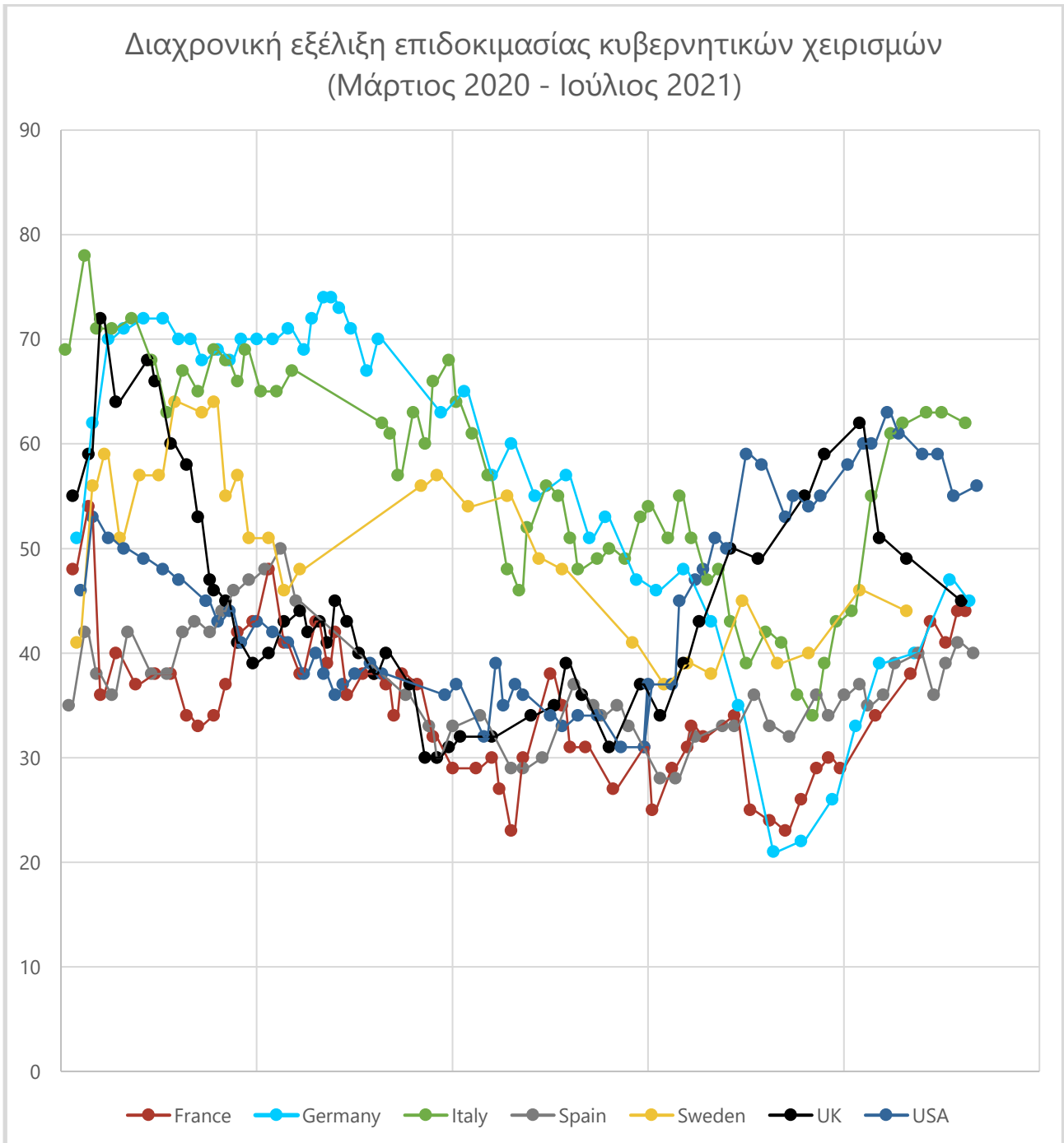
* Πηγή : Επεξεργασία δεδομένων από Morning Consult (<https://morningconsult.com/form/global-leader-approval/>)

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα στην **ικανοποίηση των πολιτών από τη διαχείριση της πανδημίας** από τις εθνικές τους κυβερνήσεις, αυτή διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα. Ειδικότερα η διαχρονική εξέλιξη του δείκτη αυτού (Διάγραμμα 3) είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτική, καθώς δείχνει τις **ανοδικές και καθοδικές διακυμάνσεις** της ικανοποίησης των πολιτών από την κυβερνητική διαχείριση που έχουν παρατηρηθεί σε ορισμένες από τις μεγαλύτερες χώρες. Μία κρίση τόσο μεγάλης διάρκειας και με τόσο πολυεπίπεδες επιπτώσεις είναι αναμενόμενο να παρουσιάζει εσωτερικά **διαφορετικές περιόδους, τόσο αντικειμενικά**, καθώς οι επιδόσεις των κυβερνήσεων διαφοροποιούνται (χαρακτηριστικό παράδειγμα η κακή αντιμετώπιση της πανδημίας από την κυβέρνηση Johnson στο πρώτο κύμα, αλλά και η εξαιρετικά αποτελεσματική πρόοδος των εμβολιασμών στη συνέχεια), **όσο και υποκειμενικά**, αφού τα συναισθήματα, οι προσδοκίες, οι προτεραιότητες και οι αντοχές των πολιτών αλλάζουν.

Διάγραμμα 2 : Πώς αξιολογούν οι πολίτες τη διαχείριση της πανδημίας από την κυβέρνησή τους; (Μέση επιδοκιμασία με βάση τις επιμέρους μετρήσεις του διαστήματος Μάρτιος 2020 – Ιούλιος 2021)*

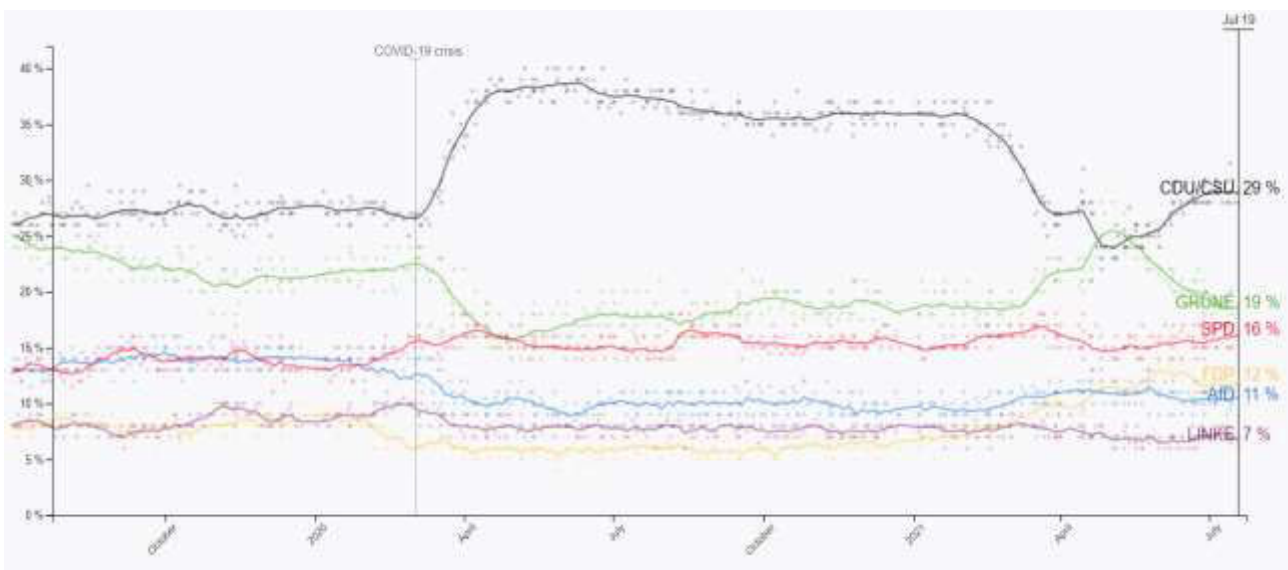
Διάγραμμα 3 : Διαχρονική εξέλιξη της επιδοκμασίας των κυβερνητικών χειρισμών (Μάρτιος 2020-Ιούλιος 2021)*

* Πηγή : Επεξεργασία δεδομένων από YouGov (<https://yougov.co.uk/topics/international/articles-reports/2020/03/17/perception-government-handling-covid-19>)

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τις ομοσπονδιακές γερμανικές εκλογές του ερχόμενου Σεπτεμβρίου, αλλά και τις προεδρικές εκλογές που θα γίνουν στη Γαλλία το 2022, οι δημοσκοπήσεις οπωσδήποτε προκαλούν ενδιαφέρον. Σε ό,τι αφορά τη **Γερμανία**, οι δημοσκοπήσεις εξακολουθούν να δείχνουν σημαντική ενίσχυση των **Πρασίνων** (Die Grüne), που βρίσκονται σταθερά στη 2^η θέση, πάνω από το σοσιαλδημοκρατικό SPD (ενώ στις εκλογές του 2017 κατείχαν την 6^η θέση με 8.9%). Ωστόσο, η δυναμική που είχαν εμφανίσει την άνοιξη, κυρίως μετά την ανακοίνωση της υποψηφιότητας της Annalena Baerbock, που – σε συνδυασμό με την υποχώρηση της συσπείρωσης που είχε πετύχει ενόψει της υγειονομικής κρίσης το κυβερνών CDU/CSU – τους έδινε το δημοσκοπικό προβάδισμα, έχει αρχίσει να υποχωρεί. Τέλος, η πρόσφατη τραγική **καταστροφή** που προκάλεσαν οι πλημμύρες, με επίκεντρο τις περιοχές της Ρηνανίας-Παλατινάτου και της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, έχουν και πολιτικό/εκλογικό αντίκτυπο, καθώς αφ' ενός φέρνουν εκ νέου στο προσκήνιο το ζήτημα της κλιματικής κρίσης, αφ' ετέρου θέτουν σε δοκιμασία σε έκτακτε συνθήκες τον υποψήφιο του CDU/CSU για την καγκελαρία και τη διαδοχή της Angela Merkel, Armin Laschet, ο οποίος είναι ο πρωθυπουργός της του κρατιδίου της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας.

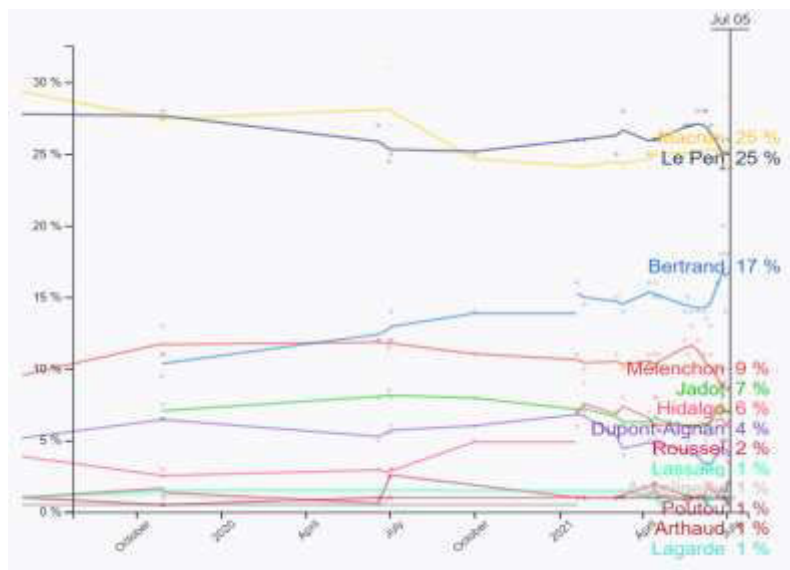
Διάγραμμα 4 : Διαχρονική εξέλιξη των δημοσκοπήσεων (poll of polls) στη Γερμανία*

* Πηγή : Εικόνα από το poll of polls του politico.eu (<https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/germany/>)

Στη **Γαλλία** οι προεδρικές εκλογές πρόκειται να διεξαχθούν τον Απρίλιο του 2022, γεγονός που – στις σημερινές πολιτικά πυκνές συνθήκες – είναι αρκετός καιρός. Μέχρι σήμερα πάντως, οι δημοσκοπήσεις αφ’ ενός επιβεβαιώνουν της **συνολική στροφή του γαλλικού πολιτικού σκηνικού προς τα δεξιά**, αφού όλοι οι υποψήφιοι της – με την ευρεία έννοια και πολυδιασπασμένης – Αριστεράς βρίσκονται κάτω από το όριο του 10% στις δημοσκοπήσεις, ενώ η μάχη είναι σχεδόν σίγουρο ότι θα δοθεί μεταξύ του νυν προέδρου Emmanuel Macron και της ακροδεξιάς Marine Le Pen, που αυτή τη στιγμή καταγράφουν απόλυτη ισοπαλία στον πρώτο γύρο, μετά από αρκετούς μήνες κατά τους οποίους η Le Pen είχε βρεθεί στην 1^η θέση, έστω και με βραχεία κεφαλή 1-2 ποσοστιαίων μονάδων. Ασφαλώς, οι δημοσκοπήσεις για τον 2^ο γύρο δείχνουν επικράτηση του σημερινού προέδρου, αν και προς το παρόν τουλάχιστον με πολύ μικρότερο προβάδισμα (56% έναντι 44%) από το αποτέλεσμα των τελευταίων προεδρικών εκλογών (2017), οπότε και ο Macron είχε επικρατήσει της Le Pen με 66,1% έναντι 33,9%. Είναι ωστόσο σαφές ότι ο **εγκλωβισμός της γαλλικής πολιτικής ζωής στην επιλογή του «μικρότερου κακού»**, με την αναγκαστική στήριξη του εκάστοτε αντιπάλου της ακροδεξιάς υποψήφιας από όλους τους δημοκρατικούς ψηφοφόρους, είναι μακροπρόθεσμα μη βιώσιμος.

Διάγραμμα 5 : Διαχρονική εξέλιξη των δημοσκοπήσεων (poll of polls) για τις γαλλικές προεδρικές εκλογές*

* Πηγή : Εικόνα από το poll of polls του politico.eu (<https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/france/>)

Στάσεις των Ελλήνων και των Ελληνίδων απέναντι στον covid19

Σε προηγούμενες εκδόσεις των **Εκλογικών Τάσεων** παρουσιάσαμε επιμέρους δεδομένα σε σχέση με τις στάσεις των Ελλήνων και των Ελληνίδων απέναντι στην πανδημία και τις συνέπειές της. Στην έκδοση αυτή εστιάζουμε κυρίως στα ευρήματα γύρω από τον εμβολιασμό, καθώς το ζήτημα αυτό, εκτός από κεντρικής σημασίας για τον έλεγχο της πανδημίας, αποδεικνύεται και σημαντικό σημείο κοινωνικής πόλωσης, αλλά και ένα από τα πεδία στη διαχείριση των οποίων κρίνεται η κυβέρνηση. Στην **προηγούμενη έκδοση των Εκλογικών Τάσεων** είχαμε παραθέσει τα στοιχεία από την έρευνα της Metron Analysis (Φεβρουάριος 2021), σύμφωνα με τα οποία το 68,1% των πολιτών δήλωνε ότι προτίθεται να εμβολιαστεί κατά του κορονοϊού, αλλά το 58,3% δήλωνε επίσης ότι δεν είναι ικανοποιημένο από το ρυθμό των εμβολιασμών.

Κατά την περίοδο που μελετάμε, **η πλειοψηφία των πολιτών συνεχίζει να εμπιστεύεται το εμβόλιο, ωστόσο οι πρόσφατες παλινωδίες και οι αντιφατικές οδηγίες έχουν οδηγήσει περισσότερους από τους μισούς να δηλώνουν ότι ανησυχούν για τις παρενέργειες του εμβολίου** – ποσοστό που περιλαμβάνει και ανθρώπους που έχουν ήδη εμβολιαστεί. Μάλιστα, **οι πολίτες «δείχνουν» τη διαχείριση των θεμάτων που προέκυψαν σχετικά με την ασφάλεια του εμβολίου της Astra Zeneca από τις αρχές ως υπεύθυνη** για την πρόκληση αμφιβολιών, αλλά και την άνοδο του αντι-εμβολιαστικού κινήματος.

Την ίδια στιγμή, η ελληνική κοινή γνώμη εμφανίζεται **διχασμένη πάνω σε βιοηθικά ερωτήματα**. Η πλειοψηφία υποστηρίζει την **υποχρεωτικότητα** του εμβολιασμού για συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες που έρχονται σε επαφή με ευάλωτο πληθυσμό, ωστόσο δεν φτάνει μέχρι του σημείου να στηρίζει απολύσεις ή άλλα επαχθή μέτρα εναντίον όσων δεν εμβολιάζονται, ενώ απορρίπτει τα «**προνόμια**» των εμβολιασμένων –ακόμα και το ένα τρίτο όσων έχουν ήδη εμβολιαστεί–, θεωρώντας τους διαχωρισμούς **έκφραση αποτυχίας από την πλευρά της κυβέρνησης**.

48%

Τα "προνόμια" στους
εμβολιασμένους αποτελούν μια κακή
λύση και διχάζουν την κοινωνία.

Έρευνα Prorata (ΕΦΣΥΝ) - Ιούλιος 2021

27%

Αν και δεν αποτελούν την
καλύτερη λύση, τη δεδομένη
στιγμή αποτελούν την μόνη

50%

...οι εμβολιασμένοι ΔΕΝ θα έπρεπε να
απολαμβάνουν ιδιαίτερα προνόμια σε
σύγκριση με τους ανεμβολίαστους

34%

μεταξύ όσων έχουν ήδη εμβολιαστεί

Τάσεις MRB (Ιούλιος 2021)

59%

Η σύλληψη και εφαρμογή του μέτρου
για «διευκολύνσεις» και «προνόμια»
στους εμβολιασμένους αποτελεί
ένδειξη ανικανότητας της κυβέρνησης

Έρευνα Prorata (ΕΦΣΥΝ) - Ιούλιος 2021

65%

Ο εμβολιασμός σε ορισμένες κατηγορίες πολιτών όπως είναι οι υγειονομικοί, οι εργαζόμενοι στα γηροκομεία, οι αστυνομικοί και γενικά όσοι έρχονται σε επαφή με ευαίσθητες ομάδες πληθυσμού, πρέπει να είναι υποχρεωτικός

Έρευνα Marc (Πρώτο Θέμα) - Ιούλιος 2021

10%

...όποιος αρνηθεί τον υποχρεωτικό εμβολιασμό, πρέπει να απολύεται

25%

...πρέπει να παραμείνει στη θέση του

Έρευνα Marc (Πρώτο Θέμα) - Ιούλιος 2021

Τα δημοσκοπικά ευρήματα της περιόδου

Ποιες έρευνες περιλαμβάνονται στην ανάλυση

Κατά την περίοδο που μελετάμε (Απρίλιος-Ιούλιος 2021) έχουν δημοσιευτεί **31 έρευνες**, οι οποίες και είναι, κατά χρονολογική σειρά, οι εξής :

Πίνακας 1 : Δημοσιευμένες δημοσκοπήσεις της περιόδου

A/A	ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ	ΜΕΣΟ/ ΕΝΤΟΛΕΑΣ
1	Prorata	31/3-6/4	Εφημερίδα των Συντακτών
2	GPO	6-9/4	Powergame.gr
3	Alco	12-16/4	Open TV
4	Interview	19-22/4	Politic.gr
5	Opinion Poll	19-24/4	

6	Pulse RC	23-25/4	SKAI TV
7	Marc	22-27/4	Πρώτο Θέμα
8	GPO	5-7/5	Powergame.gr
9	Interview	11-17/5	Βεργίνα TV
10	Alco	17-21/5	Open TV
11	Metron Analysis	24/5	Mega TV
12	MRB	22-25/5	Thetoc.gr
13	Opinion Poll	18-28/5	
14	Pulse RC	31/5-2/6	SKAI TV
15	GPO	4/6	Παραπολιτικά (Α' Αθήνας)
16	GPO	3-5/6	Powergame.gr
17	GPO	2-9/6	Παραπολιτικά (Α' Θεσσαλονίκης)
18	Alco	15-19/6	Open TV
19	Palmos Analysis	24/6	Αυγή
20	Interview	17-23/6	Βεργίνα TV
21	GPO	26/6	Παραπολιτικά (Ηράκλειο)
22	Marc	18-24/6	Πρώτο Θέμα
23	GPO	26-29/6	Παραπολιτικά (Χανιά)
24	MRB	23/6-1/7	Συνδρομητική (Τάσεις)
25	Palmos Analysis	14/6-1/7	Populus Strategy and Insights (Κεντρική Μακεδονία)
26	GPO	28/6-1/7	Παραπολιτικά (Ρόδος)
27	Pulse RC	27/6-7/7	SKAI TV (σε 2 κύματα)
28	GPO	7-10/7	Powergame.gr
29	Prorata	7-11/7	Εφημερίδα των Συντακτών
30	GPO	12-15/7	Παραπολιτικά (Λάρισα)
31	Alco	12-17/7	Open TV

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1, δημοσιεύτηκαν επτά (7) έρευνες τον Απρίλιο, έξι (6) έρευνες τον Μάιο, δέκα (10) έρευνες τον Ιούνιο και οκτώ (8) έρευνες τον Ιούλιο, στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την ανάλυση και παρουσίαση των ευρημάτων τους, καθώς σε ένα διάστημα σχεδόν τεσσάρων μηνών το πολιτικό και κοινωνικό κλίμα μεταβάλλεται, όπως αναδεικνύει η διαχρονική παρατήρηση των σχετικών δεικτών. Συγκεκριμένα, το πρώτο δίμηνο της περιόδου που μελετάμε, η έναρξη της διαδικασίας εμβολιασμού και οι προσδοκίες που δημιούργησε, αλλά και η χαλάρωση των μέτρων που έδωσε ένα σήμα «επιστροφής στην κανονικότητα», δημιούργησαν ένα θετικό για την κυβέρνηση κλίμα. Στη συνέχεια όμως, οι αστοχίες στη διαχείριση του εμβολιασμού, αλλά

και οι κυβερνητικές πρωτοβουλίες, με κορυφαίο τον νόμο για τα εργασιακά, προκάλεσαν σταδιακή πτώση στα ποιοτικά ευρήματα που αφορούν την κυβέρνηση.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, στην ανάλυσή μας περιλαμβάνονται στοιχεία ερευνών από δέκα (10) εταιρείες, όπως φαίνεται στον [Πίνακα 2](#). Αναφέρουμε και εδώ όσα έχουμε πει και σε προηγούμενες εκδόσεις των **Εκλογικών Τάσεων**: **Πρώτον**, δεν μετρούν όλες οι έρευνες που χρησιμοποιούμε όλους τους πολιτικούς δείκτες που σταθερά παρακολουθούμε, οπότε σε κάθε δείκτη παραθέτουμε τον μέσο όρο από τις υπάρχουσες για αυτόν μετρήσεις, ενώ υπάρχουν και έρευνες που έχουν μόνο «ποιοτικές», όπως λέγονται, ερωτήσεις. **Δεύτερον**, είναι σημαντικό οι αναγνώστες και οι αναγνώστριες των **Εκλογικών Τάσεων** να έχουν πάντοτε υπόψη τους ότι κάθε εταιρεία στις έρευνες της παρουσιάζει μια **επιστημονική μεροληψία** που έχει σχέση με το ερωτηματολόγιο της και με την συγκεκριμένη μεθοδολογία της. Άρα γίνεται κατανοητό ότι όταν σε ένα δείγμα ερευνών που μελετάμε κάποια εταιρεία έχει περισσότερες έρευνες, ενισχύεται αντικειμενικά η επίδραση της δικής της μεροληψίας στους μέσους όρους που εξάγουμε.

Πίνακας 2 : Αριθμός δημοσιευμένων ερευνών ανά εταιρία κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021

A/A	ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΠΟΥ ΜΕΛΕΤΑΜΕ
1	GPO	10
2	Alco	4
3	Interview	3
4	Pulse RC	3
5	Prorata	2
6	Opinion Poll	2
7	Marc	2
8	MRB	2
9	Palmos Analysis	2
10	Metron Analysis	1

Βαθμός ικανοποίησης από την κυβέρνηση και την αξιωματική αντιπολίτευση

Στην περίοδο που μελετάμε – ανεξάρτητα από την εσωτερική διαφοροποίηση που επισημάναμε παραπάνω, που δημιουργεί δύο υποπεριόδους στην πραγματικότητα – καταγράφεται για τέταρτη συνεχόμενη φορά συνολικά μία **πτώση της ικανοποίησης από την κυβέρνηση**, με τη διαφορά μεταξύ της ικανοποίησης από την κυβέρνηση και αυτής από την αξιωματική αντιπολίτευση να διαμορφώνεται σε **5,7 ποσοστιαίες μονάδες**. Ιδιαίτερα δε αξίζει να αναφερθούν τα ευρήματα της εξαμηνιαίας έρευνας «Τάσεις» της εταιρείας MRB, σύμφωνα με τα οποία η μείωση της ικανοποίησης από την κυβέρνηση αφορά **οριζόντια όλους τους τομείς της κυβερνητικής πολιτικής**, με εξαίρεση την εξωτερική πολιτική και την ψηφιοποίηση τους δημοσίου. Μάλιστα, φαίνεται ότι και **η έξαρση της βαριάς εγκληματικότητας** που αποτυπώνεται στην επικαιρότητα το τελευταίο διάστημα φαίνεται ότι τραυματίζει τη Νέα Δημοκρατία σε ένα πεδίο που – καλώς ή κακώς – θεωρείται προνομιακό πεδίο για τη συντηρητικά κόμματα, αυτό της **ασφάλειας**.

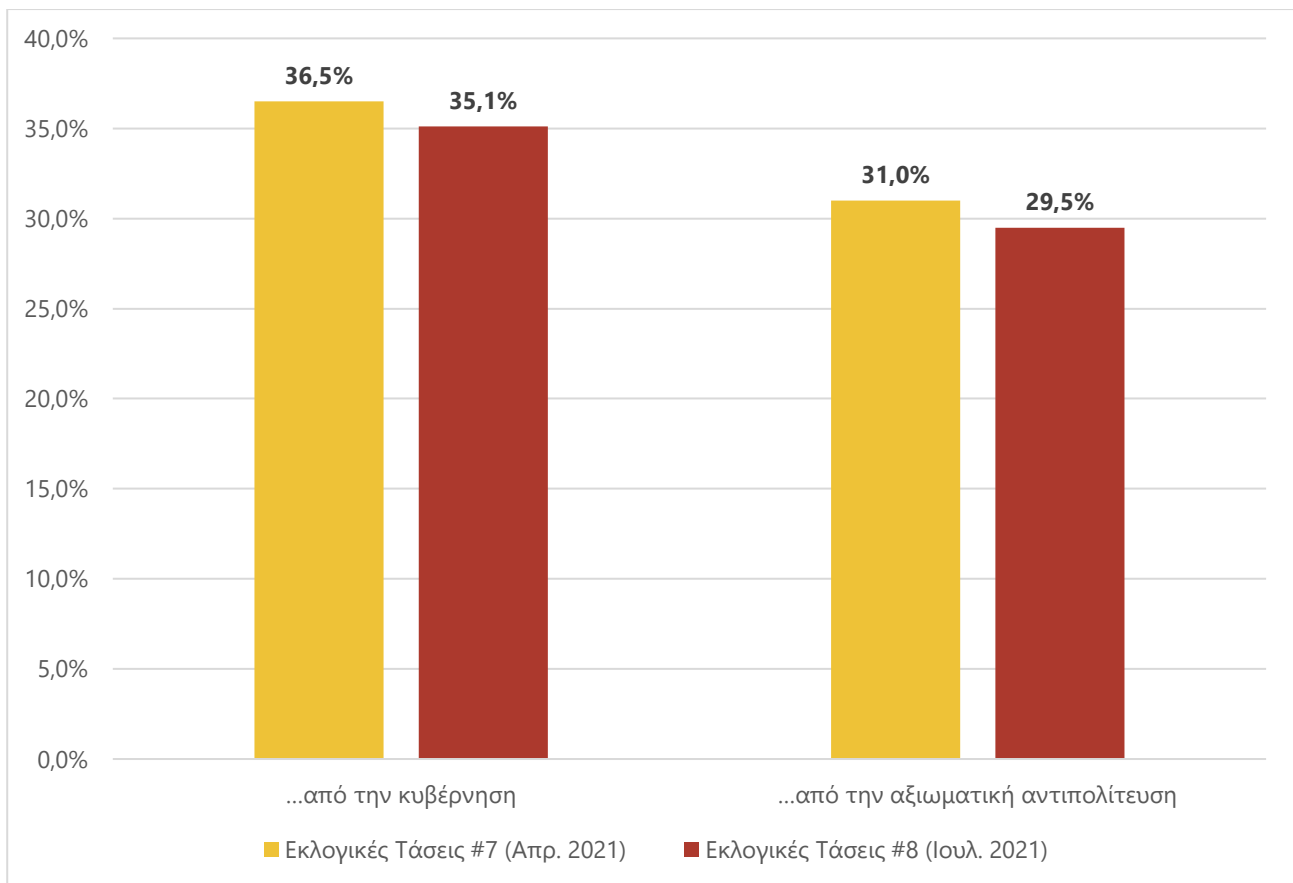
Η **μεταστροφή** εξάλλου **των κοινωνικών προτεραιοτήτων** αποτυπώνεται και στο γεγονός ότι η **ανεργία** πέρασε και πάλι στην πρώτη θέση των προβλημάτων που θεωρούν ως τα σημαντικότερα οι πολίτες, γεγονός που θα αποδειχθεί ιδιαίτερα προβληματικό για την κυβέρνηση, ειδικά αν επιμείνει στη διαχείριση της τρέχουσας κρίσης με ξεπερασμένες διεθνώς ακραία νεοφιλελεύθερες συνταγές.

Την ίδια στιγμή, **οι προτάσεις που κατέθεσε δημόσια ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ** για την οικονομία, για την εργασία, για το περιβάλλον κ.λπ., τόσο αυτοτελώς όσο και στο πλαίσιο της προγραμματικής του συνδιάσκεψης, αλλά και οι τοποθετήσεις του σε επιμέρους θέματα της επικαιρότητας (στήριξη όσων πλήττονται από την πανδημία, χειρισμός των εμβολιασμών, εργασιακό νομοσχέδιο, οικονομικά των πολιτικών κομμάτων, πανελλαδικές εξετάσεις κ.λπ.), **μπορούν να λειτουργήσουν προωθητικά για το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης** – ειδικά στο

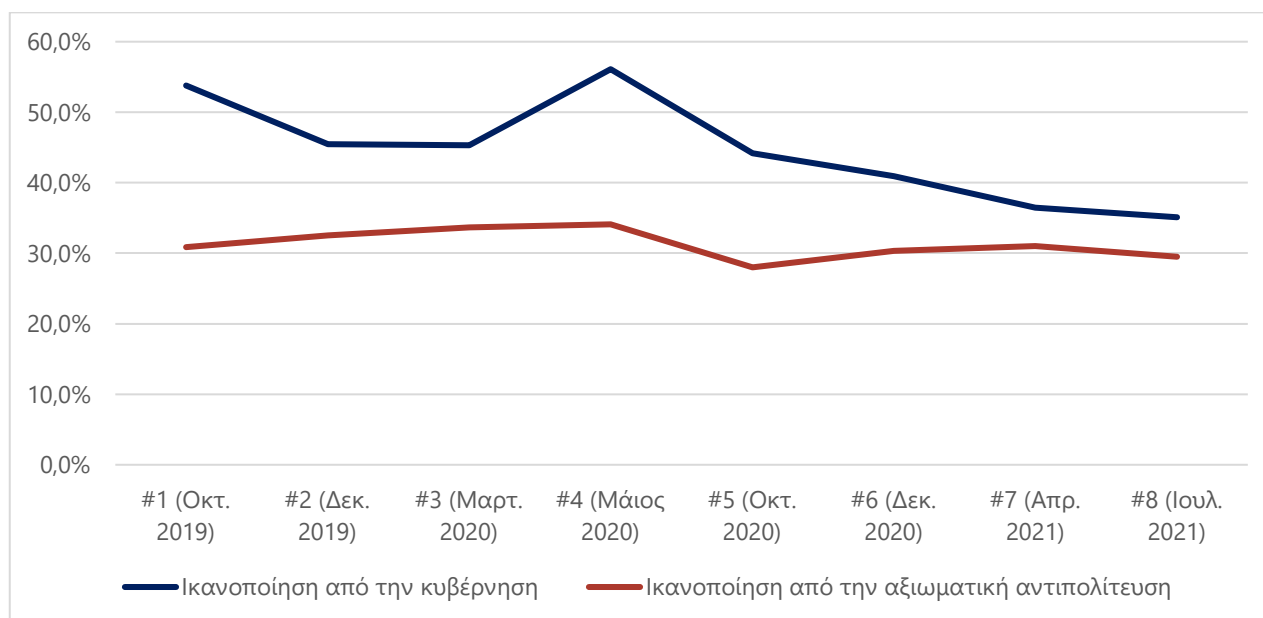
βαθμό που, με την ολοκλήρωση των εσωτερικών διαδικασιών του, μπορέσει να αρθρώσει ακόμα πιο **συνεκτικό** και **καθαρό λόγο**.

Θεωρούμε ότι τα ευρήματα που αφορούν την ικανοποίηση από την κυβέρνηση και από την αντιπολίτευση, τόσο γενικά όσο και σε επιμέρους τομείς, έχουν ιδιαίτερα σημαντική αξία, ειδικά σε μη προεκλογική περίοδο, καθώς αποτελούν τη βάση στην οποία θα διαμορφωθεί στη συνέχεια και η πρόθεση ψήφου και, κατ' επέκταση, η εκλογική συμπεριφορά των πολιτών όταν έρθει η στιγμή της κάλπης.

Διάγραμμα 6 : Τι ποσοστό της ελληνικής κοινωνίας είναι ικανοποιημένο από την κυβέρνηση και από την αξιωματική αντιπολίτευση, αντίστοιχα;

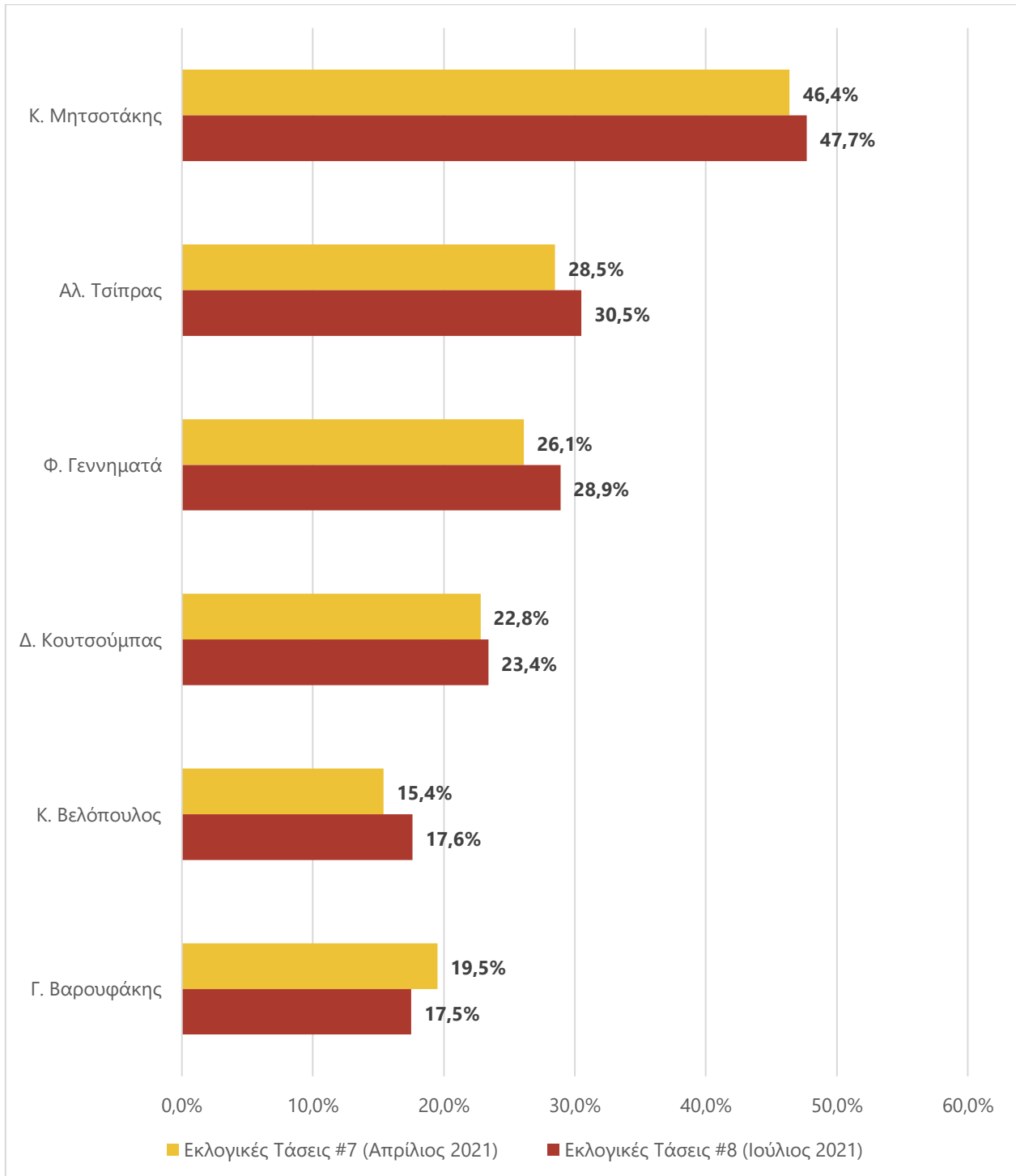
Διάγραμμα 7 : Πόσο ικανοποιημένοι είναι οι πολίτες από την κυβέρνηση και από την αξιωματική αντιπολίτευση (ανά έκδοση των Εκλογικών Τάσεων);

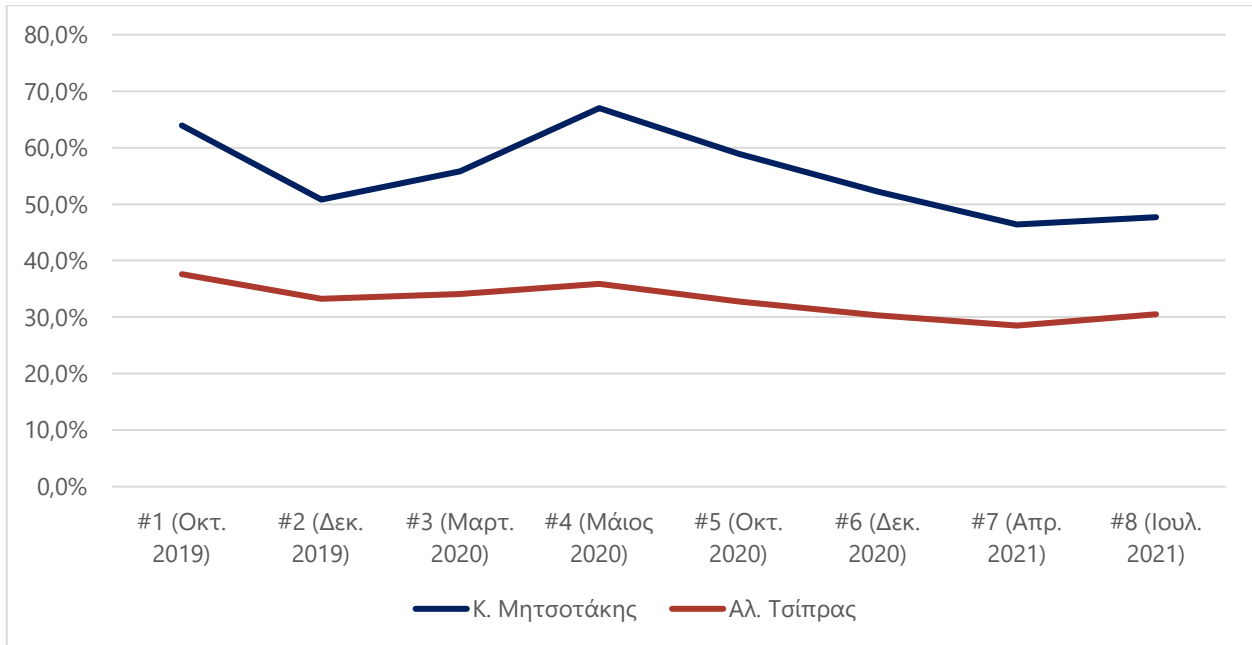
Δημοτικότητα πολιτικών αρχηγών

Έχουμε κατ' επανάληψη πει ότι ο δείκτης της δημοτικότητας κάθε πολιτικού αρχηγού έχει χαμηλή αναλυτική αξία. Παρ' όλα αυτά, σημειώνουμε εδώ ότι : Πρώτον, στην περίοδο που μελετάμε εμφανίζεται η ακριβώς αντίστροφη τάση από αυτή που είδαμε στην προηγούμενη έκδοση των Εκλογικών Τάσεων. Με άλλα λόγια, παρατηρούμε **αύξηση της δημοτικότητας για όλους τους πολιτικούς αρχηγούς, πλην του Γ. Βαρουφάκη**. Δεύτερον, είναι σημαντικό να υπενθυμίσουμε ότι **ο Κ. Μητσοτάκης ανακτά ένα μικρό μέρος μόνο της δημοτικότητας που είχε απωλέσει σε προηγούμενες περιόδους** (υπενθυμίζεται ότι κατά την αμέσως προηγούμενη περίοδο είχε καταγράψει τη μεγαλύτερη μείωση από την αρχή της μελέτης μας, κατά 5,8 ποσοστιαίες μονάδες και το χαμηλότερο επίπεδο δημοτικότητας κατά το ίδιο διάστημα). Τρίτον, συγκριτικά, τη μεγαλύτερη αύξηση της δημοτικότητάς της παρουσιάζει η Φ. Γεννηματά, κατά σχεδόν 3 ποσοστιαίες μονάδες.

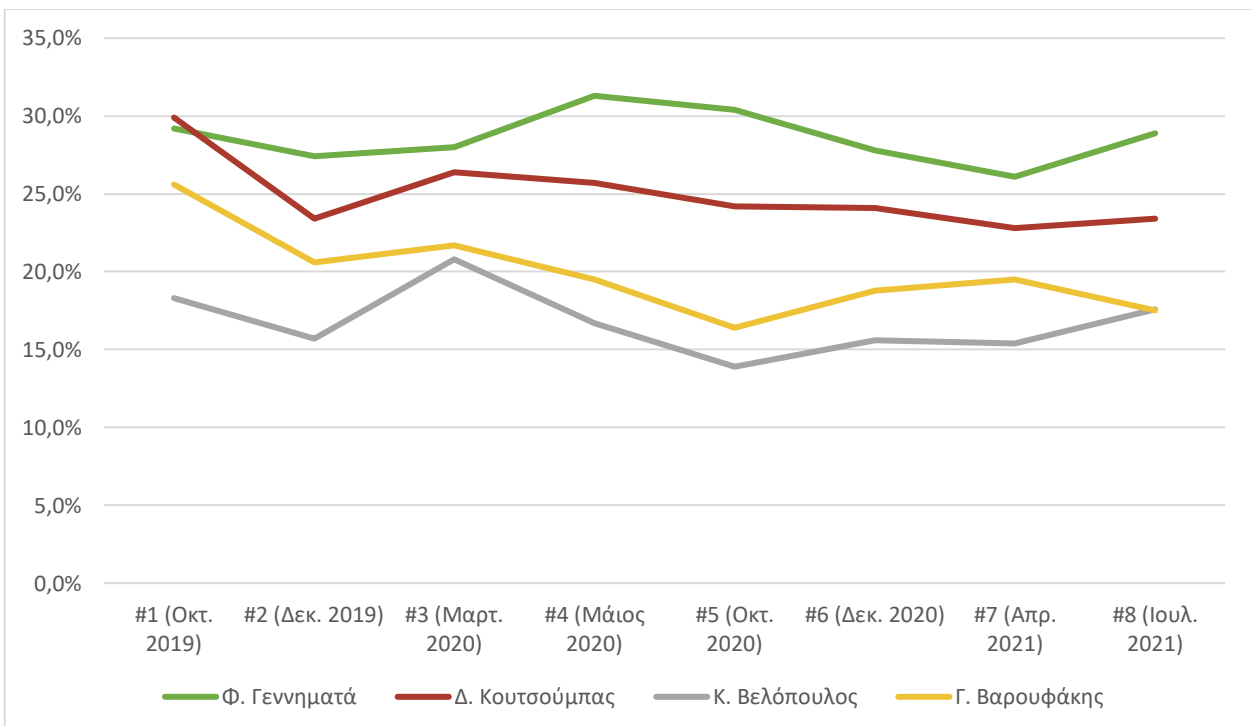
Διάγραμμα 8 : Τι ποσοστό των πολιτών έχει θετική γνώμη για καθέναν/καθεμία από τους/τις πολιτικούς αρχηγούς;

Διάγραμμα 9 : Διαχρονική εξέλιξη της δημοτικότητας κάθε πολιτικού αρχηγού (με βάση τις επιμέρους εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) – Κ. Μητσοτάκης, Αλ. Τσίπρας

Διάγραμμα 10 : Διαχρονική εξέλιξη της δημοτικότητας κάθε πολιτικού αρχηγού (με βάση τις επιμέρους εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - Φ. Γεννηματά, Δ. Κουτσούμπας, Κ. Βελόπουλος, Γ. Βαρουφάκης

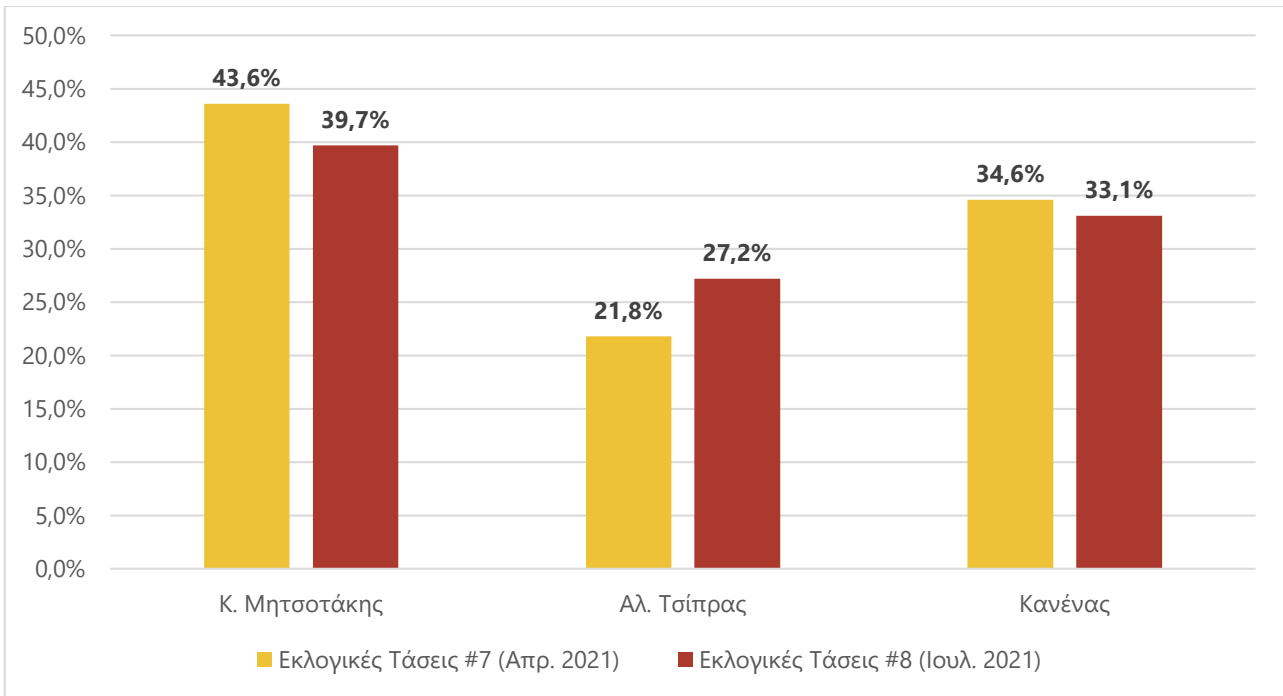
Καταλληλότερος πρωθυπουργός

Όπως έχουμε επισημάνει και σε προηγούμενες εκδόσεις των ***Εκλογικών Τάσεων***, ο δείκτης του καταλληλότερου πρωθυπουργού είναι το **παραδοσιακό «οχυρό» κάθε κυβερνώντος κόμματος**, που τείνει να ανατρέπεται τελευταίο, ακόμα και όταν το κόμμα που βρίσκεται στην κυβέρνηση περνά δεύτερο στην πρόθεση ψήφου, δίνει δηλαδή με άλλα λόγια ένα προβάδισμα στον κάτοχο του αξιώματος. Επομένως, η **σημαντική πτώση που παρουσιάζει ο Κ. Μητσοτάκης** κατά σχεδόν 4 ποσοστιαίες μονάδες, αλλά και η **πολύ σημαντικότερη άνοδος που καταγράφει ο Αλ. Τσίπρας** (κατά 5,4%) αποτελεί μία σημαντική μεταβολή, που μειώνει τη μεταξύ τους διαφορά από 21,8% σε 12,5% μέσα σε πολύ λίγους μήνες.

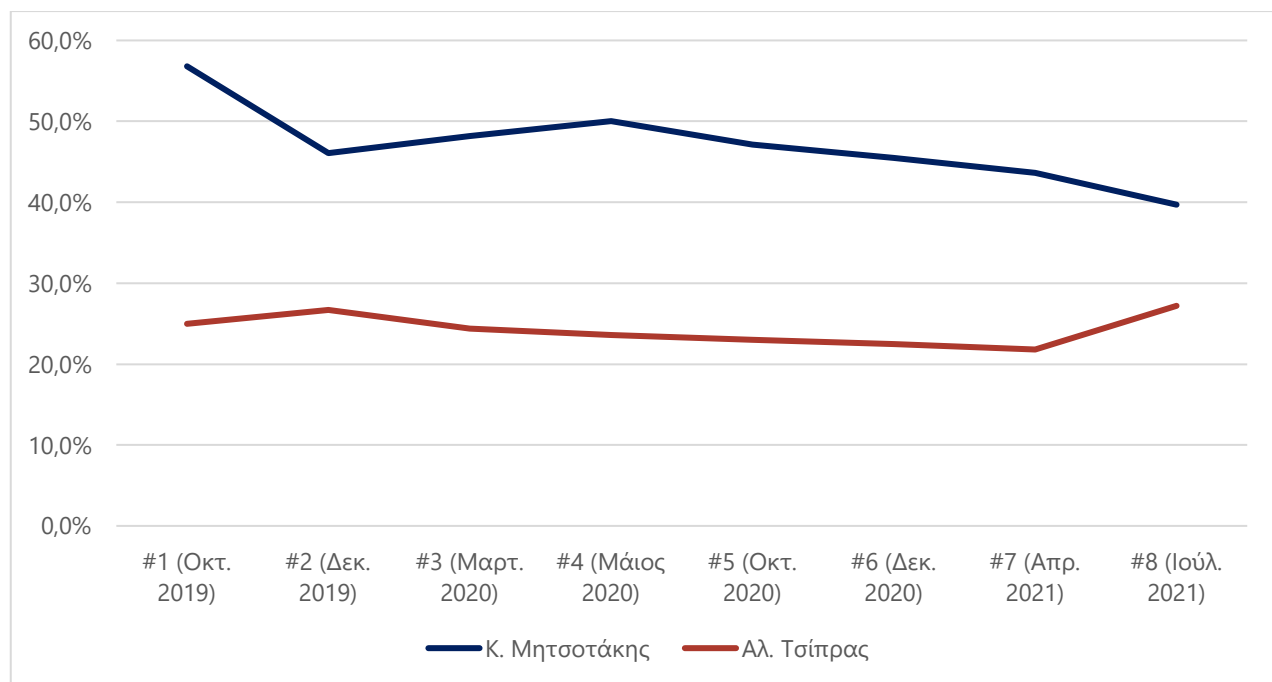
Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στους τομείς όπου ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης προηγείται, όπως χαρακτηριστικά τα θέματα διαφάνειας, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την κοινωνική πολιτική. Από την άλλη πλευρά, η εικόνα του τεχνοκράτη που έχει οικοδομήσει – με τη βοήθεια και των ΜΜΕ – ο Κ. Μητσοτάκης είναι εύθραυστη, όπως και η όποια προσωπική γοητεία διατηρεί.

Τέλος, όπως και σε προηγούμενες εκδόσεις των ***Εκλογικών Τάσεων***, και οι δύο αρχηγοί εξακολουθούν να παρουσιάζουν καλύτερα ποιοτικά στοιχεία σε σύγκριση με τα κόμματα τους.

Διάγραμμα 11 : Ποιον θεωρούν οι πολίτες καταλληλότερο ως πρωθυπουργό;

Διάγραμμα 12 : Ποιον θεωρούν οι πολίτες καταλληλότερο πρωθυπουργό (διαχρονικά);

Πρόθεση ψήφου

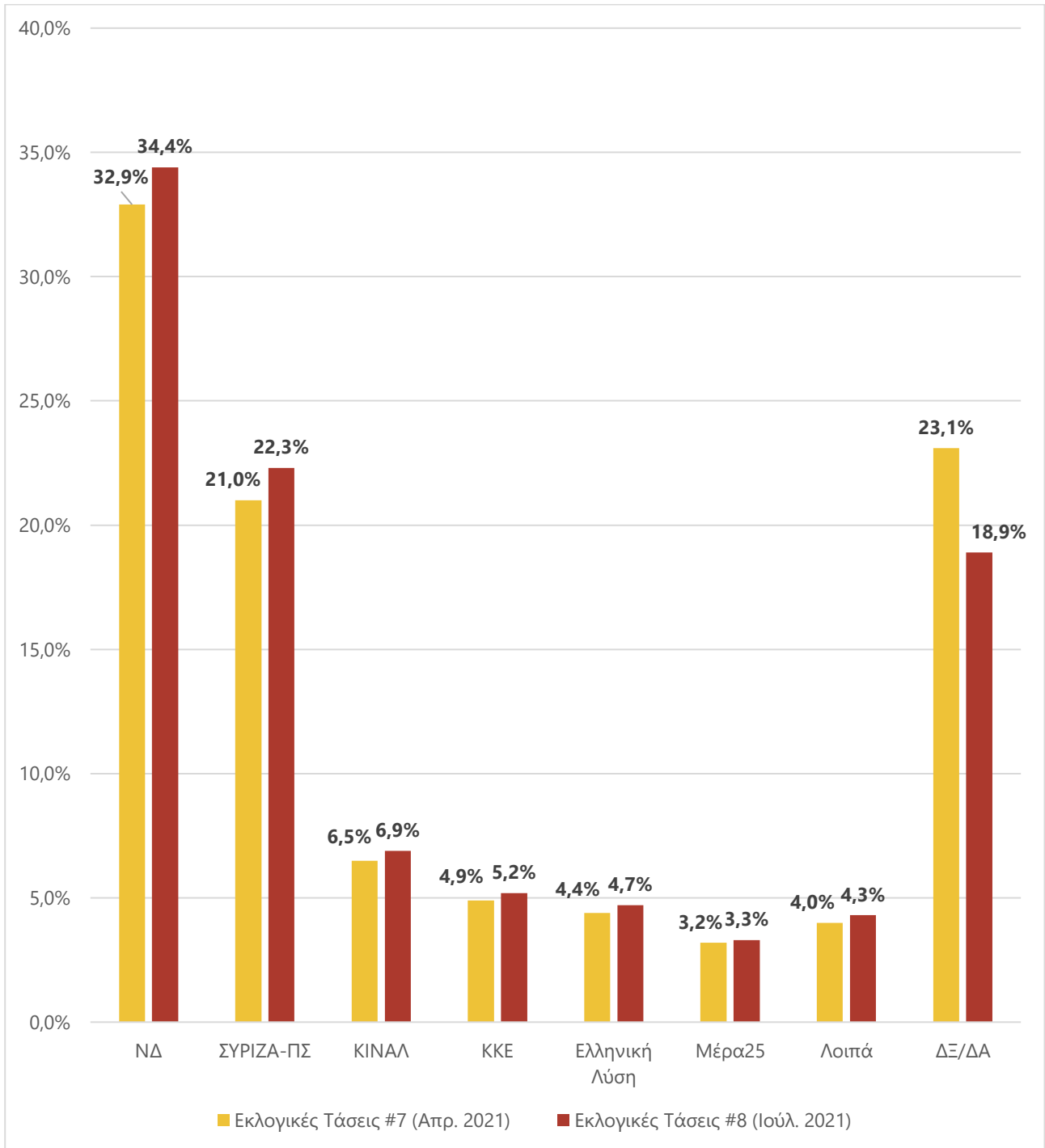
Λιγότερο διαφωτιστική σε σχέση με τους ποιοτικούς δείκτες που προαναφέραμε είναι η πρόθεση ψήφου – τουλάχιστον με όρους μέσων τιμών – που καταγράφεται στην περίοδο που μελετάμε².

Όλα τα κόμματα παρουσιάζουν μια μικρή αύξηση των ποσοστών τους αναλογικά, σε βάρος της «αδιευκρίνιστης ψήφου», γεγονός που πιθανόν σχετίζεται με την επαναπολιτικοποίηση της δημόσιας συζήτησης μετά το «διάλειμμα» της πανδημίας, όπου ενόψει της έκτακτης υγειονομικής συνθήκης άλλα ζητήματα πολιτικής και ιδεολογικής φύσης πέρασαν σε δεύτερο πλάνο.

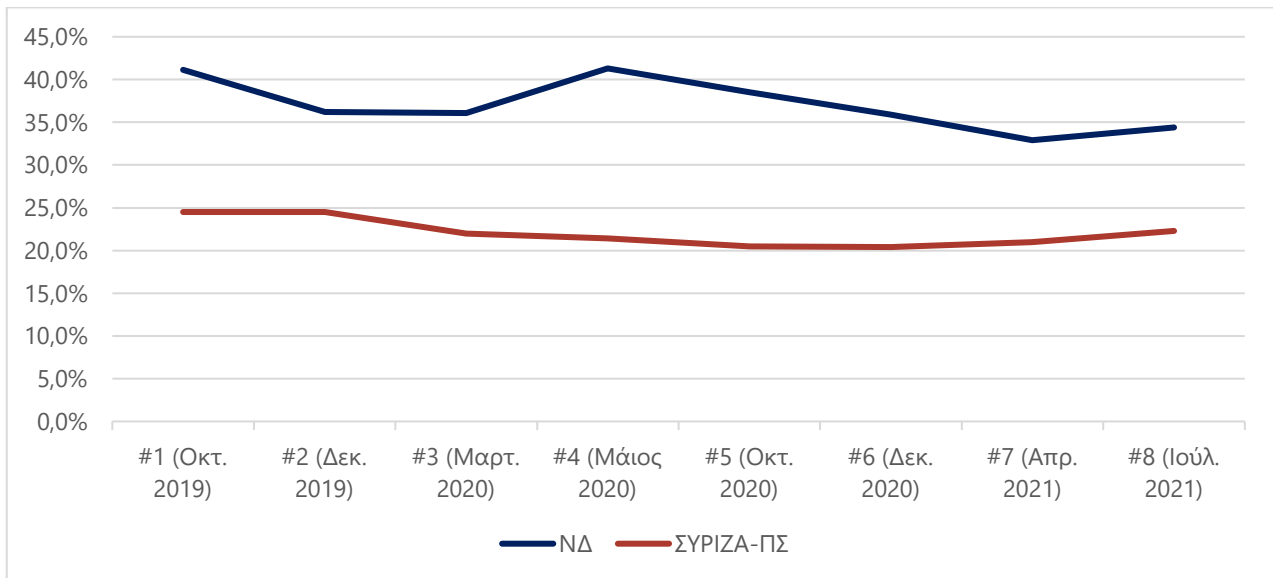
Στις επιμέρους παραμέτρους της πρόθεσης ψήφου αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την περίοδο που μελετάμε, σύμφωνα και με όσα επισημάναμε στην [προηγούμενη έκδοση των Εκλογικών Τάσεων](#), ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ προηγείται της ΝΔ στις ηλικίες 17-34 ετών κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες.

² Αναφερόμαστε στη μέση τιμή των δημοσκοπήσεων του συνόλου της τρέχουσας περιόδου. Ωστόσο, υπενθυμίζουμε ότι το πολιτικό κλίμα – που καταγράφεται και στις δημοσκοπήσεις – είναι διαφορετικό μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης υποπεριόδου.

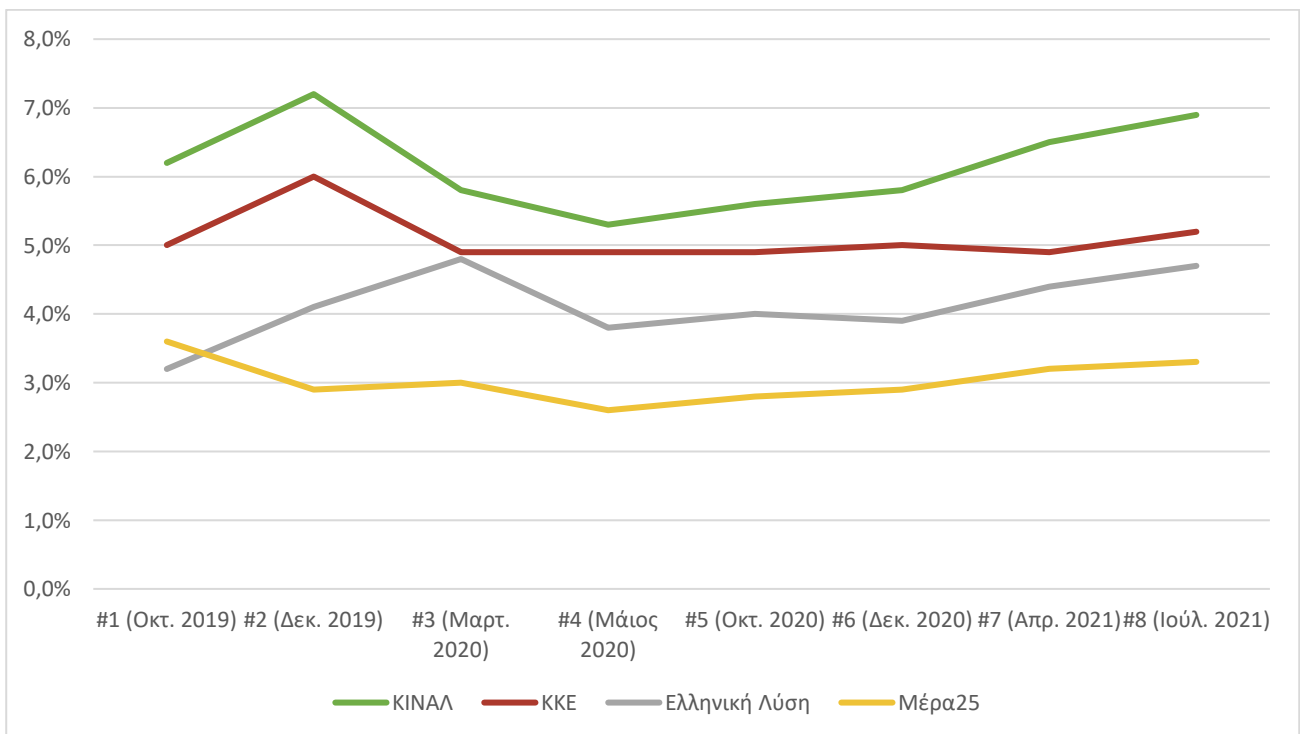
Διάγραμμα 13 : Ποιο κόμμα θα ψήφιζαν οι πολίτες αν γίνονταν αύριο εκλογές; (Πρόθεση ψήφου)

Διάγραμμα 14 : Πρόθεση ψήφου διαχρονικά (ανάλογα με τις εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - ΝΔ, ΣΥΡΙΖΑ

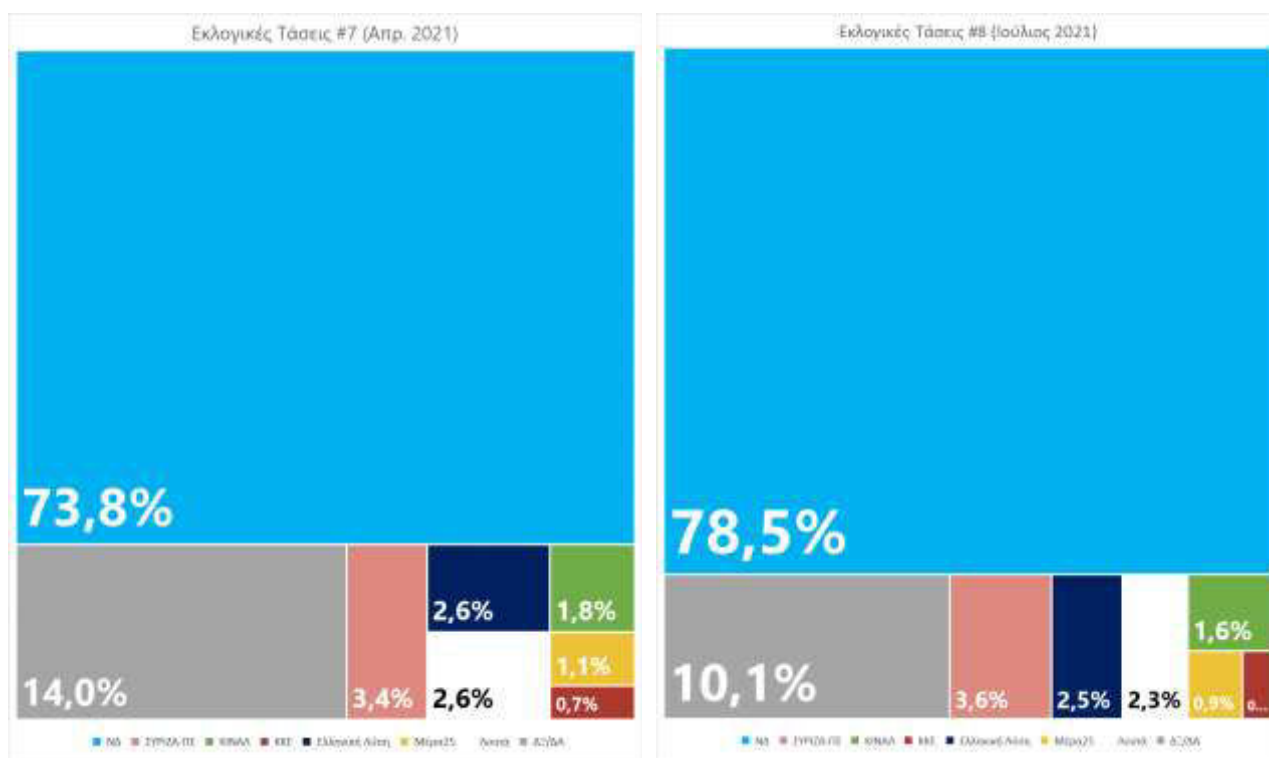
Διάγραμμα 15 : Πρόθεση ψήφου διαχρονικά (ανάλογα με τις εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - ΚΙΝΑΛ, ΚΚΕ, Ελληνική Λύση, Μέρα25

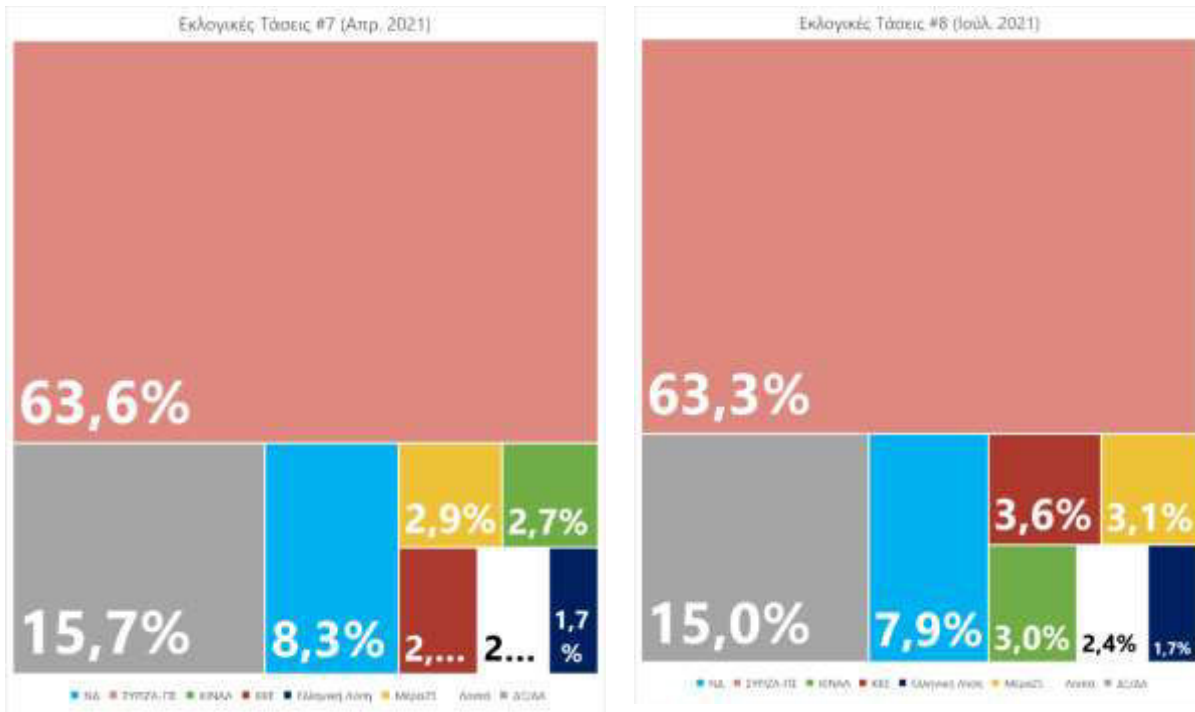
Συσπειρώσεις της εκλογικής βάσης των κομμάτων

Σε ό,τι αφορά στις **συσπειρώσεις της εκλογικής βάσης των κομμάτων και τις μετακινήσεις ψηφοφόρων με σημείο αναφοράς την ψήφο στις εκλογές του Ιουλίου του 2019**, παρατηρούμε ότι η Νέα Δημοκρατία εξακολουθεί να έχει δύο **πλεονεκτήματα** σε σχέση με τον ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ: Πρώτον, η **συσπείρωσή** της παραμένει μεγαλύτερη κατά περίπου 15 ποσοστιαίες μονάδες και δεύτερον, στις **εκατέρωθεν μετακινήσεις** ψηφοφόρων η ΝΔ υποδέχεται διπλάσιους ψηφοφόρους του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ σε σχέση με τις απώλειες που έχει προς αυτόν. Πρόκειται για δύο μεταβλητές που, παρά τις μικρές διαφοροποιήσεις σε κάθε μελέτη μας, παραμένουν σταθερές και καθορίζουν έως την ώρα τον δείκτη της πρόθεσης ψήφου.

Διάγραμμα 16 : Συσπείρωση και μετακινήσεις ψηφοφόρων ΝΔ (Εκλογικές Τάσεις #7 vs #8)

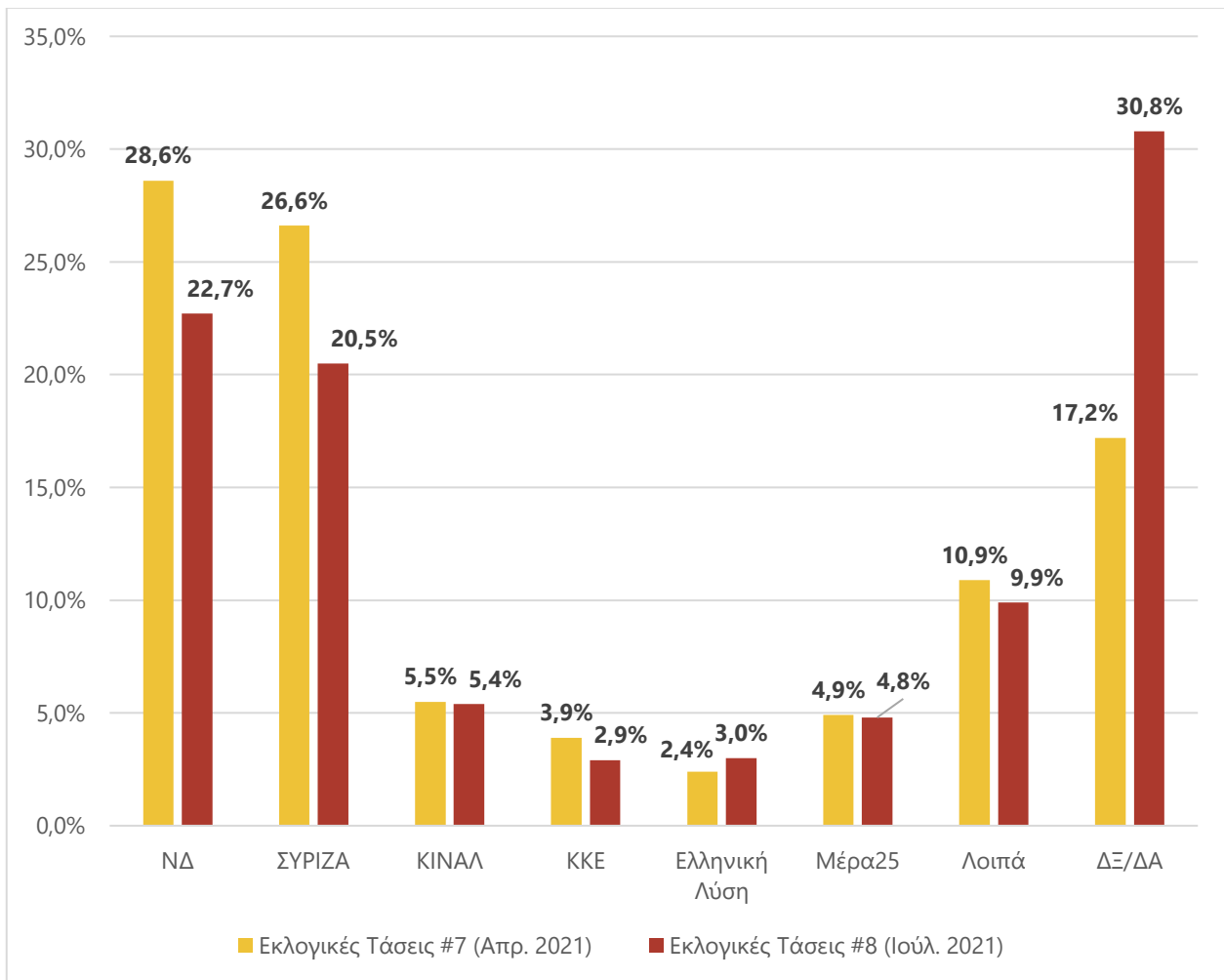
Διάγραμμα 17 : Συσπείρωση και μετακινήσεις ψηφοφόρων ΣΥΡΙΖΑ (Εκλογικές Τάσεις #6 vs #7)

Η «γκρίζα ζώνη» της αδιευκρίνιστης ψήφου

Ως προς τη σύνθεση της «γκρίζας ζώνης» της αδιευκρίνιστης ψήφου, δηλαδή το τι ψήφισαν τον Ιούλιο του 2019 όσοι/όσες σήμερα δηλώνουν «αναποφάσιστοι» (ή ότι δεν θα ψηφίσουν ή θα ψηφίσουν λευκό/άκυρο), παρατηρούμε με ενδιαφέρον ότι **μειώνονται οι ψηφοφόροι των δύο κομμάτων εξουσίας που ανήκουν σε αυτή, ενώ αντίθετα αυξάνονται όσοι προέρχονται από την «γκρίζα ζώνη» το 2019 και επανέρχονται σε αυτή.** Το στοιχείο αυτό είναι ενδεικτικό του προβληματισμού, αλλά και της κινητικότητας που υπάρχει στην κοινωνία, αφού – ανεξάρτητα από το μέγεθος της αδιευκρίνιστης ψήφου – η σύνθεσή της και οι αιτίες που ωθούν ψηφοφόρους προς το «δεν ξέρω/δεν απαντώ» ή την αποχή και το λευκό/άκυρο ή που τους επαναφέρουν σε κάποια κομματική προτίμηση είναι μεταβαλλόμενες.

Διάγραμμα 18 : Τι ψήφισαν τον Ιούλιο του 2019 όσοι/-ες σήμερα ανήκουν στην "αδιευκρίνιστη ψήφο" (λευκό-άκυρο, αποχή, "Δεν ξέρω, δεν απαντώ");

Συμπεράσματα – Τάσεις

Η παρούσα έκδοση των Εκλογικών Τάσεων ακριβώς στο μέσο του κανονικού εκλογικού κύκλου παρουσιάζει ενδιαφέροντα ευρήματα, όπως είδαμε παραπάνω.

Πρώτα απ' όλα, ένα στοιχείο που φαίνεται και στους σταθερούς δείκτες που παρακολουθούμε, αλλά και στις εξειδικευμένες «ποιοτικές» ερωτήσεις επιμέρους ερευνών είναι ότι **το «αντι-ΣΥΡΙΖΑ» μέτωπο που είχε διαμορφωθεί την προηγούμενη περίοδο και είχε στοιχίσει στον ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ τις εκλογές του 2019, έχει αρχίσει να υποχωρεί**, όπως είχαμε προδιαγράψει ήδη στις Εκλογικές Τάσεις #6 (Δεκέμβριος 2020) μετά τον εορτασμό της επετείου του Πολυτεχνείου. Αυτό είναι ιδιαίτερα σαφές στις δύο ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στην εξαμηνιαία έρευνα «Τάσεις» της MRB. Συγκεκριμένα :

- Στην ερώτηση «ποιο κόμμα θα θέλατε να κερδίσει έστω με μια ψήφο διαφορά», το 39,0% απαντά η Νέα Δημοκρατία και το 31,1% ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ. Έναντι 39,2% και 29,3% πριν ένα εξάμηνο αντίστοιχα, δηλαδή παρατηρούμε μία μείωση της διαφοράς κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες.
- Στην ερώτηση «ποιο κόμμα θα σας ενοχλούσε αν κερδίσει έστω με μια ψήφο διαφορά», έχουμε μία ισοδυναμία στην πραγματικότητα (40,4% ΝΔ και 40,0% ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ), από 3,7 ποσοστιαίες μονάδες τον περασμένο Δεκέμβριο και 12,2 μονάδες ένα χρόνο πριν.

Με άλλα λόγια, **όχι μόνο υποχωρεί σταθερά το αντι-ΣΥΡΙΖΑ κλίμα, αλλά δημιουργείται σταδιακά ένα αντικυβερνητικό κλίμα.**

Το δεύτερο στοιχείο που πρέπει να έχει κανείς υπόψη του είναι η **καταγραφή των συναισθημάτων των πολιτών**, όπου 70% έχει αρνητικά συναισθήματα, με την οργή (45,3%) να ισοδυναμεί σχεδόν με τον φόβο (45,1%). Το πώς θα επιδράσει τελικά η δυναμική αυτών των δύο πολιτικά αντίρροπων ως προς τα αποτελέσματά τους συναισθημάτων (η οργή ευνοεί την ανατροπή και ο φόβος τη διατήρηση του status quo) είναι ένα μεγάλο ερώτημα.

Το τρίτο στοιχείο είναι αυτό που προκύπτει από τα ευρήματα στους **δείκτες που παρακολουθούμε σταθερά**, τα οποία παρουσιάστηκαν παραπάνω :

- Τη **συνεχόμενη μείωση της ικανοποίησης από την κυβέρνηση**, και μάλιστα πλέον σε όλους σχεδόν τους τομείς κυβερνητικής πολιτικής, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων. Ιδιαίτερη σημασία εδώ διαδραματίζει το ζήτημα της **εγκληματικότητας** και της **ασφάλειας**: η Νέα Δημοκρατία επένδυσε σημαντικό πολιτικό κεφάλαιο σε συμβολικό επίπεδο (λ.χ. νόμος για τις διαδηλώσεις, Πανεπιστημιακή Αστυνομία, αλλά και καταστολή κατά τη διάρκεια του λοκντάουν, στάση στο μεταναστευτικό/προσφυγικό κ.λπ.), αλλά με πενιχρά αποτελέσματα στο πεδίο της πραγματικής εγκληματικότητας, που ανησυχεί την κοινωνία και έχει, όπως όλα δείχνουν, άλλες αιτίες και άλλες εστίες πολύ μακριά από τα Πανεπιστήμια, τα Εξάρχεια ή άλλες πηγές που στοχοποιήθηκαν το προηγούμενο διάστημα. Πρόκειται για ένα σημαντικό «προπύργιο» της Νέας Δημοκρατίας, όπου τα πλήγματα που υφίσταται η κυβερνητική εικόνα διαρρηγνύουν τις σχέσεις της με ένα σημαντικό γι' αυτή ακροατήριο.
- Την **εμφανή μεταβολή στο δείκτη του καταλληλότερου πρωθυπουργού**, που είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση της διαφοράς μεταξύ Κ. Μητσοτάκη και Αλ. Τσίπρα, γεγονός με ιδιαίτερη σημασία, καθώς ο δείκτης αυτός παραδοσιακά ευνοεί το κόμμα που βρίσκεται στην κυβέρνηση – πολύ περισσότερο σε συνθήκες πανδημίας και κρίσης. Με την πάροδο του χρόνου, ο μεν Κυριάκος Μητσοτάκης θα «πληρώνει» τα λάθη, τις παραλείψεις, τις αρρυθμίες, αλλά και τις πολιτικές επιλογές της κυβέρνησής του και θα χάνει πολιτικό κεφάλαιο, ο δε Αλέξης Τσίπρας κεφαλαιοποιεί την πολύ καλή προσπάθεια του ίδιου και του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ να ανανεώσει τον προγραμματικό του λόγο και να παρέμβει σε κρίσιμα κοινωνικά ζητήματα της συγκυρίας.
- **Όλα τα παραπάνω δεν έχουν μεταφερθεί στον ίδιο βαθμό στην πρόθεση ψήφου** – χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν καταγράφονται οι τάσεις αυτές και στον συγκεκριμένο δείκτη, όπως έχουμε επισημάνει εξάλλου και στις προηγούμενες εκδόσεις των ***Εκλογικών***

Τάσεων και κυρίως ότι δεν θα αποτυπωθούν και σε αυτό το πεδίο σε δεύτερο χρόνο, όσο το δίλημμα της κάλπης γίνεται πιο άμεσο και πραγματικό.

Στην περίοδο που διανύουμε, **προσπαθούμε ως κοινωνία να αφήσουμε πίσω μας την πανδημία και να επιστρέψουμε σε μια «κανονικότητα»**. Όμως αυτό δεν είναι εύκολο και δημιουργεί **ασύμπτωτες μεταβολές** που φαίνονται στους δείκτες που σταθερά παρατηρούμε και σε πάρα πολλούς άλλους που μελετούν την επικαιρότητα.

Η κοινωνία δείχνει κουρασμένη και με λίγες αντοχές. Η αρχική συσπείρωση που προκάλεσε η κρίση της πανδημίας έχει εξανεμιστεί και η κούραση, σε συνδυασμό με τις κυβερνητικές επιλογές στη διαχείριση της κατάστασης, έχει αλλάξει άρδην το κλίμα. Ταυτόχρονα, οι επιπτώσεις της πανδημίας στην **οικονομία**, αλλά και οι επιφυλάξεις της κοινωνίας ως προς τα μέτρα στήριξης, σύντομα θα παίξουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση και του κοινωνικού και πολιτικού κλίματος. Πολύ δε περισσότερο που το διαφαινόμενο 4ο κύμα της πανδημίας, εξαιτίας της μετάλλαξης «Δέλτα», **απειλεί τους σχεδιασμούς της πολιτείας, ανατρέπει την όποια αισιοδοξία, με αποτέλεσμα η αβεβαιότητα να κυριαρχήσει ενδεχομένως πάλι**.

Τα **πολιτικά διλήμματα** που θα τεθούν, κυρίως από την κυβέρνηση και την αξιωματική αντιπολίτευση, αλλά και οι απαντήσεις που θα δοθούν, θα είναι οι καταλύτες για τις όποιες μικρές ή μεγάλες αλλαγές, ενώ καθοριστικό ρόλο θα παίξουν οι πιο **παραγωγικές ηλικίες**, που βρίσκονται εξάλλου για ακόμη μια φορά στο επίκεντρο της κρίσης. Στο πλαίσιο αυτό, η τύχη του Συμφώνου Σταθερότητας και η στάση που θα κρατήσει η ελληνική κυβέρνηση απέναντι στο ενδεχόμενο επιστροφής μιας ακόμη πιο σκληρής λιτότητας και, κυρίως, το ελληνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, οι προβλέψεις του και η υλοποίησή του, όπως θα εξειδικευτεί και με την ασκούμενη κυβερνητική πολιτική, θα παίξουν σημαντικό ρόλο. **Μέχρι στιγμής, η Νέα Δημοκρατία φαίνεται εγκλωβισμένη σε ιδεοληψίες, σε έναν παρωχημένο ακραίο νεοφιλελευθερισμό προηγούμενων δεκαετιών, που κινδυνεύει να αφήσει τη χώρα μας**

ουραγό στην προσπάθεια υπέρβασης της κρίσης και – το σημαντικότερο – να εκτοξεύσει τις κοινωνικές ανισότητες και την κοινωνική δυσαρέσκεια.

Παράλληλα με τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που ανακτούν εύλογα τα πρωτεία, οι προκλήσεις που θέτει η πανδημία στη λειτουργία της **δημοκρατίας**, στα **δικαιώματα** και στις **ελευθερίες** των πολιτών, τα **βιοηθικά διλήμματα** που προκύπτουν, είναι σύνθετα. **Μέχρι στιγμής, η κυβέρνηση πορεύεται με αντιφάσεις και με έναν διχαστικό λόγο που τροφοδοτεί μια κυρίως ακροδεξιός απόχρωσης κοινωνική δυσφορία** – στοιχείο επικίνδυνο και για την σωστή αντιμετώπιση της πανδημίας και για την κοινωνική συνοχή και τη δημοκρατία.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, το σύνολο της δημοκρατικής και προοδευτικής αντιπολίτευσης, και ιδίως ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ ως το μεγαλύτερο κόμμα και εκ του θεσμικού του ρόλου, έχει καταβάλει προσπάθειες **πολιτικοποίησης των ζητημάτων** μέσα σε δύσκολες συνθήκες, έχει επιδείξει **ωριμότητα** και **υπευθυνότητα** «βάζοντας πλάτη» όπου έπρεπε και ασκώντας **εποικοδομητική κριτική**, έχει καταθέσει **προτάσεις για την «επόμενη μέρα»** σε πολλά επίπεδα και προτείνει έναν τελείως **διαφορετικό τρόπο διαχείρισης και υπέρβασης της κρίσης.**

Η τελική πολιτική έκβαση αυτής της διαδικασίας, και μάλιστα σε τόσο πρωτόγνωρες συνθήκες, είναι ανοιχτή. Επιστήμη μελλοντολογίας δεν υπάρχει – ευτυχώς – και έτσι δεν θα μπούμε στον πειρασμό να προβλέψουμε. Αυτό πάντως που γνωρίζουμε από την πολιτική ιστορία είναι ότι **η διαδικασία διαμόρφωσης των εκλογικών τάσεων είναι σαφώς μια σύνθετη διαδικασία.** Έτσι, πολιτικές αναλύσεις που είδαν το φως της δημοσιότητας από έγκριτους επιστήμονες που προεξοφλούν από σήμερα μια νίκη της ΝΔ στις επόμενες εκλογές, δεν παίρνουν υπόψη τους πολλές παραμέτρους.

Μια από τις σημαντικότερες, κατά τη γνώμη μας, παράμετρος είναι ότι οι επόμενες εκλογές θα γίνουν για πρώτη φορά με **το σύστημα της απλής αναλογικής**³, γεγονός που σημαίνει ότι – εκτός των πολιτικών προγραμμάτων κ.λπ. – **θα συγκρουστούν σε αυτές και δύο εκλογικές**

³ Στις εκλογές του 1989/1990, το εκλογικό σύστημα («νόμος Κουτσόγιωργα») ήταν πράγματι εκ του αποτελέσματος το αναλογικότερο που έχει εφαρμοστεί μέχρι στιγμής, όχι όμως *απλή αναλογική* με την τεχνική έννοια του όρου, αφού προέβλεπε ένα σύστημα τριών κατανομών κ.λπ.

στρατηγικές : η Νέα Δημοκρατία, με βάση όσα έχουν μέχρι σήμερα κατατεθεί στο δημόσιο λόγο, θα προεξοφλεί διπλές κάλπες, μία για να «καεί» η απλή αναλογική και μία δεύτερη για να βγει μονοκομματική κυβέρνηση, ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ – υπερασπιζόμενος και έμπρακτα την απλή αναλογική – θα ζητά να έρθει πρώτος έστω και με μια ψήφο, ώστε να γίνει εφικτή μια προοδευτική κυβέρνηση.

Το πώς θα λειτουργήσει αυτό το πρωτοφανές πολιτικό δίλημμα είναι δύσκολο να απαντηθεί μονολεκτικά. Γνωρίζουμε ωστόσο από τις έρευνες ότι στο **ερώτημα «συμμαχικές ή μονοκομματικές κυβερνήσεις»** το εκλογικό σώμα είναι περίπου διχασμένο στις προτιμήσεις του. Γνωρίζουμε επίσης ότι **η πολιτική αστάθεια και η παρατεταμένη εκλογική περίοδος** – ειδικά μετά από μια μακρά περίοδο αναταράξεων λόγω της πανδημίας και της κρίσης – δεν είναι συνήθως στις προτιμήσεις των πολιτών. Είναι λοιπόν ανοιχτό το ερώτημα ποια θα είναι απέναντι στις στρατηγικές αυτές η απάντηση των κομμάτων, των πολιτών, και κυρίως των ψηφοφόρων των προοδευτικών δυνάμεων.

Μια δεύτερη παράμετρος είναι αυτή του **χρόνου**. Τις μέρες αυτές, ενόψει της συμπλήρωσης δύο χρόνων διακυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας, κάποιοι αναλυτές μπήκαν στη διαδικασία να συγκρίνουν τις δημοσκοπικές επιδόσεις της σημερινής κυβέρνησης με εκείνες άλλων κυβερνήσεων στα δύο χρόνια της θητείας τους. Θεωρούμε ότι μια τέτοια αναγωγή υπερβαίνει κατά πολύ τις γενικές παρατηρήσεις που αφορούν τους εκλογικούς κύκλους και δεν είναι επιστημονικά δόκιμη, καθώς δεν λαμβάνει υπόψη τις σημαντικές διαφοροποιήσεις που υπάρχουν πάντα στο πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο – πολύ περισσότερο μέσα σε ένα καθεστώς επάλληλων κρίσεων. Αποτιμώντας τα δύο αυτά χρόνια, εμείς απλά θα περιοριστούμε στην επισήμανση ότι **τουλάχιστον δημοσκοπικά, η κυβέρνηση έχει χάσει το 14% της εκλογικής της δύναμης, δηλαδή τον ένα στους επτά ψηφοφόρους της**, όπως αυτό μπορεί να ερμηνευτεί σε συνάρτηση με τα παραπάνω. Εξάλλου, **σημασία δεν έχει μόνο πόσος χρόνος έχει διανυθεί, αλλά και πόσος απομένει, καθώς η πανδημία και οι εξελίξεις περιορίζουν τις δυνατότητες τακτικών ελιγμών και ο πολιτικός χρόνος είναι, λόγω συνθηκών, ιδιαίτερα πυκνός.**

Κλείνοντας, μια επισήμανση κατά τη γνώμη μας κρίσιμη για ένα θέμα που είναι κάθε άλλο παρά επιμέρους. **Τα κοινωνικά υποκείμενα που βρίσκονται αυτή τη στιγμή στην πρώτη γραμμή της κοινωνικής διαμαρτυρίας και διεκδίκησης είναι βασικά δύο : Το νεολαιίστικο και το φεμινιστικό κίνημα.** Η νέα γενιά έχει βρεθεί στο στόχαστρο των κυβερνητικών πολιτικών στο χώρο της εκπαίδευσης, της εργασίας και των δημοκρατικών ελευθεριών και την προηγούμενη περίοδο βρέθηκε συχνά στους δρόμους. Η πολιτική απάντηση της «επιταγής» των 150 ευρώ έναντι του εμβολιασμού των νέων αποδείχθηκε ένας λίγος και αναποτελεσματικός αντιπερισπασμός, αντί μιας ουσιαστικής απάντησης στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι και οι νέες. Τους τελευταίους όμως μήνες παράλληλα – και με ιδιαίτερη ορμή τελευταία – έχει έρθει στο πολιτικό προσκήνιο το θέμα των έμφυλων διακρίσεων και της έμφυλης βίας με τα πολλά πρόσωπα και κορυφαίο αυτό των γυναικοκτονιών. Το **φεμινιστικό κίνημα** έχει παρέμβει αποφασιστικά και αποτελεσματικά πολλές φορές στην επικαιρότητα και όλα δείχνουν ότι η έμφυλη διάσταση θα αποτελέσει το επόμενο διάστημα μια κεντρική παράμετρο της πολιτικής και όχι απλώς ένα δευτερεύον, συμπληρωματικό πεδίο, όπως συχνά αντιμετωπιζόταν από τα περισσότερα πολιτικά κόμματα.

Τα επιμέρους πολιτικά κόμματα έχουν διαφοροποιημένη και ανισομερή ικανότητα παρέμβασης στα συγκεκριμένα πεδία διεκδίκησης και πολιτικής – κάτι που ενδέχεται να επηρεάσει και τους όρους του μεταξύ τους ανταγωνισμού, στο βαθμό που η τάση που έχει καταγραφεί στους προηγούμενους μήνες θα συνεχιστεί, θα ενταθεί και θα λάβει περισσότερο πολιτικά χαρακτηριστικά.